

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Turvapaikanhakijoiden kotoutumis- valmiuksia edistävä koulutus sekä muut kotoutumiseen vaikuttavat tekijät

Laura Mäkinen

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Turvapaikanhakijoiden kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus sekä muut kotoutumiseen vaikuttavat tekijät

Laura Mäkinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2018

Laura Mäkinen

Turvapaikanhakijoiden kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus sekä muut kotoutumiseen vaikuttavat tekijät

Vuosi 2018

Sivumäärä 50

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin sitä, kuinka turvapaikanhakijat olivat kokeneet saamansa koulutuksen sekä oman kotoutumisensa onnistuneen eräässä suomalaisessa oppilaitoksessa. Koska oppilaitoksen nimi ei saa työssäni näkyä, käytän siitä jatkossa nimeä "Helmi". Tarkoituksena oli tuottaa tutkimustietoa, jolla Helmi voisi suunnitella ja kehittää koulutustaan entistä asiakaslähtöisemmäksi ja paremmin turvapaikanhakijoita palvelevaksi kokonaisuudeksi.

Vaikka opinnäytetyöni keskittyi turvapaikanhakijoihin, otettiin tietoperustassa kuitenkin esille laajemminkin maahanmuuttajiin elämään liittyviä asioita. Näin siksi, koska muutama Helmen opiskelija oli jo saanut jonkin pituisen oleskeluluvan maahanamme. Onhan luonnollista, että kokonaan uudessa asuinympäristössä samankaltaiset asiat koskettavat usein niin turvapaikanhakijoiden, kuin muidenkin maahanmuuttajien elämää. Tietoperustassa käsiteltiin aluksi tutkielman aihepiiriin liittyvää yleistä lainsäädäntöä ja Suomen maahanmuuttopolitiikkaa. Esille tuotiin myös kotoutumiseen sekä kotouttamiseen liittyviä asioita. Tutkielmassani esiteltiin virallista kotoutumiskoulutusta sekä Helmen omaa kotoutumisvalmiuksia edistävää koulutusta. Lopuksi tuotiin esille kulttuuriin, rasismiin kokemiseen ja kielen oppimiseen liittyviä näkökulmia.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin teemahaastattelulla. Näin siksi, koska tutkimustietoa haluttiin kerätä opiskelijoilta heidän kokemuksiinsa kuunnellen. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä.

Tässä tutkielmassani kotoutumista edistäviksi tekijöiksi turvapaikanhakijoiden kohdalla osoitettiin muun muassa toimivaksi koettu kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus, siihen liittyvä tehokas kielen opetus sekä kokonaisvaltaisesti kotoutumisprosessiin liittyvien asioiden ymmärtäminen ja niissä tukeminen. Myös yhteiskunnan sekä valtaväestön tuella nähtiin olevan kotoutumista edistävä vaikutus. Tutkimustulosten mukaan haastattelemani henkilöt olivat hyvin tyytyväisiä Helmessä saamaansa koulutukseen. Niin suomen kielen opetus, kuin kaikki muukin opetus koettiin laadukkaana. Myös olosuhteiden Helmessä kerrottiin vastanneen tarkeitaan ja haastateltavat ilmoittivat kokeneensa vastaanoton erittäin lämpimänä niin henkilökunnan, kuin muidenkin opiskelijoiden taholta. Myös yhteiskunnan palveluihin haastateltavat ilmoittivat olleensa tyytyväisiä. Muutamia poikkeustilanteita lukuun ottamatta haastateltavat kokivat suomalaisten kohdelleen heitä ystävällisesti.

Haastateltavien viesti oli, että koulutukseen voisi lisätä joitakin asioita, vaikka totesivatkin sen haastatteluhetkellä palvelevan heitä muutoin erinomaisesti. Päällimmäiseksi nousi toive englannin kielen ja tietotekniikan opetuksen lisäämisestä opetusohjelmaan.

Asiasanat: kotoutuminen, kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus, maahanmuuttaja, suomen kieli, turvapaikanhakija

Laura Mäkinen

Training to promote the integration of asylum seekers and other factors affecting integration

Year 2018

Pages

50

This thesis investigated how asylum seekers had experienced their own integration and with that, the education they obtained in one of the Finnish educational establishments. Since the name of the institute does not appear in my work, I will use the name "Helmi". The aim was to produce research data so that "Helmi" could design and develop its training to become more customer-oriented and to better serve the asylum seekers.

Although my thesis focused on asylum seekers, the information base contained issues related to life in general for immigrants. That is because some students in "Helmi" had already been granted a residence permit for a certain period in our country. It is natural that in a completely new residential environment, similar things often affect the lives of asylum seekers as well as other immigrants. The databases first dealt with the general legislation related to the topic of the thesis and the Finnish immigration policy. Integration and integration issues were also raised. In my thesis I presented official integration training and "Helmi"'s training to promote the integration. Finally, the views on culture, racism experiences and the learning of the language were highlighted.

The thesis was carried out as a qualitative research and the material was collected by theme interviews. This is because the information was desired to be gathered from listening to the students' experiences. Theoretical content analysis was used to analyse the data.

As part of this thesis, factors contributing to the integration of asylum seekers proved to be, among other things, a well-behaved integration training, effective language teaching and comprehensive understanding and support towards issues related to the integration process. Support of the society as well as of the majority population was seen to have an impact on integration. According to the results of the research, the people interviewed were very satisfied with the education in "Helmi". Therefore, the teaching of the Finnish language, like all other lessons, was felt to be of high quality. In addition, the circumstances in "Helmi" were reported to fulfil their purpose, and the interviewees reported that the reception was very warm in the view of both staff and other students. The interviewees of the society's services also expressed their satisfaction. Despite a few exceptions, the interviewees felt that Finns treated them kindly.

The interviewee's message was that some things could be added to the training, even though the service was already excellent. Paramountly, there was a desire to increase the teaching of the English language and information technology in the curriculum.

Keywords: Asylum seeker, Finnish language, immigrant, integration, training for integration skills

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Keskeisiä käsitteitä sekä Suomen maahanmuuttopolitiikka	7
3	Lainsäädäntö	9
4	Kotoutuminen ja siihen vaikuttavat tekijät	10
5	Mitä on kotouttaminen?	12
6	Miksi turvapaikanhakijoita kannattaa kotouttaa?.....	13
7	Kotoutumiskoulutus ja Helmen maahanmuuttajalinja.....	14
	7.1 Kotoutumiskoulutus.....	14
	7.2 Helmen maahanmuuttajalinja	14
8	Kulttuuri	16
9	Syrjintä ja rasismi	18
10	Kielen oppiminen	19
11	Aiempiä tutkimuksia	20
12	Tutkimuksen toteutus	21
	12.1 Aineiston keruu.....	22
	12.2 Aineiston analyysi	23
13	Tulokset	24
	13.1 Kotimaa	25
	13.2 Matka Suomeen ja ajatuksia Suomesta	25
	13.3 Meneillään olevaan koulutukseen liittyvät asiat	28
	13.4 Suomen kieli ja muut kielet.....	30
	13.5 Ihmissuhteet, vapaa-aika ja muita tuntemuksia	31
14	Johtopäätökset ja pohdinta	33
15	Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset	37
	Lähteet	39
	Liitteet.....	44

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää minkälainen vaikutus kotoutumisvalmiuksia edistävällä koulutuksella sekä muilla tekijöillä oli turvapaikanhakijoiden kotoutumisprosessiin liittyen. Yhteistyökumppaninani toimi eräs oppilaitos, tässä työssä siis nimeltään ”Helmi”. Helmen maahanmuuttajalinja järjestää kotoutumisvalmiuksia edistävää koulutusta turvapaikanhakijoille. Jo oleskeluluvan saaneille koulutus on omaehtoista kotoutumiskoulutusta.

Tarkoituksena oli tuottaa oppilaitokselle tietoa, jota hyödyntäen he voisivat kehittää koulutustaan. Tarkastelen kotoutumista koulutuksen lisäksi muutamien siihen liittyvien asioiden kannalta. Näitä ovat esimerkiksi kielen oppiminen, kulttuuri, ystävyyssuhteet ja mahdollinen rasmin kokeminen. Tietoa keräsin teemahaastatteluilla. Kaikki haastateltavat henkilöt olivat miespuolisia. Vaikka haastattelemani miehet olivat turvapaikanhakijoita, oli kurssilla myös muutamia jo oleskeluluvan saneita henkilöitä. Sen vuoksi käsittelen työssäni hiukan laajemminkin maahanmuuttajien asioita, enkä vain turvapaikanhakijoiden kannalta.

Opinnäytetyössäni kotoutuminen ymmärretään lähinnä arkisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvana prosessina, jonka myötä turvapaikanhakija, mahdollisesti myöhemmin pakolaisstatuksen saanut henkilö vähitellen sopeutuu uuteen maahan ja löytää paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Vaikka haastattelemani miesten kohdalla oleskeluluvan saaminen ei ollut vielä varmistunut, viettivät miehet vuosia odotellessaan oleskelulupaprosessin etenemistä. Kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus tuki maassa vietettyä aikaa ja myöhemmin kotoutumista mahdollisen oleskeluluvan saamisen jälkeen.

Opinnäytetyöni alkuvaiheessa Helmessä opiskelevasta kolmestakymmenestä miehestä vain kolme oli saanut oleskeluluvan. Vain nämä miehet kuuluivat kotoutumislain piiriin ja koulutus oli omaehtoista kotoutumiskoulutusta. Jos kurssia käyvä henkilö sai oleskeluluvan kurssin aikana, muutettiin kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus myös hänen kohdallaan omaehtoiseksi kotoutumiskoulutukseksi. Tämä oli mahdollista, koska linjan opetussuunnitelma ja tavoitteet noudattavat ”aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita”.

Omaehtoinen opiskelu on koulutusta, johon maahanmuuttaja hakeutuu itse. Hänet voidaan myös ohjata hakeutumaan koulutukseen kunnan tai TE-toimiston toimesta. Kotoutumislain (1386/2010) mukaan omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksenä on, että TE-toimisto on todennut tarpeen koulutukselle, opiskelu tukee sekä kotoutumista että työllistymistä, ja opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa. Tukemisen edellytyksenä on, että omaehtoisesta opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa jo ennen sen aloittamista. Asiakkaan kanssa tehtyyn suunnitelmaan kirjataan mistä opinnoista opintojen kokonaisuus koostuu ja

missä yksikössä opinnot on tarkoitus suorittaa. Myös opintojen arvioitu kesto kirjataan kotoutumissuunnitelmaan. (Omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella 2018.)

Työelämään sijoittumisella on kotoutumisen kannalta iso merkitys. Vaikka työkokemusta olisi-kin omassa maassa kertynyt, tutkimusten mukaan maahanmuuttajien työllistymisen on usein todettu olevan kantaväestöä heikompaa ja työttömyyden yleisempää. Tämän lisäksi Suomeen muuttaneet työllistyvät muuta väestöä useammin koulutustaan vastaamattomiin töihin. Vuosina 2000–2011 vieraskielisten (muut kuin suomi, ruotsi tai saame) keskimääräinen työllisyysaste oli 15–17 prosenttiyksikköä alempi kuin kotimaisten kielten puhujilla. Kaikkein hankalinta työllistyminen on ollut nimenomaan pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla. Tämän vuoksi kotoutumiskoulutukseen tulisi erityisesti panostaa, sillä kotouttamistoimenpiteillä on havaittu olevan myönteinen vaikutus ulkomailla syntyneiden asemaan työmarkkinoilla. (Saukonen 2016.)

Kiinnostus maahanmuuttajien työllistymiseen oli minulle yksi tärkeä syy tutkia turvapaikanhakijoille ja pakolaisille suunnattua koulutusta. Entistä tehokkaampi kotoutumista tukeva koulutus edistää työelämään sijoittumista ja näin kokonaisvaltaista kotoutumista.

2 Keskeisiä käsitteitä sekä Suomen maahanmuuttopolitiikka

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan tavallisesti sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Joskus termillä viitataan myös henkilöön, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen. Turvapaikanhakijaksi kutsutaan henkilöä, joka on kotimaassaan joutunut vainon kohteeksi ja joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta maasta. Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Pakolaisiksi kutsutaan myös henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäarisistä syistä. Kiintiöpakolainen taas omaa YK:n myöntämän pakolaisen aseman. (Miettinen 2018.)

Maahanmuuttopolitiikka perustuu hallituksen määrittelemiін tavoitteisiin, EU:n yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan ja kansainvälisiin sopimuksiin. Erityisen tärkeitä sopimuksia ovat Euroopan ihmisoikeussopimus, kidutuksen vastainen yleissopimus, lapsen oikeuksien sopimus ja Geneven pakolaissopimus. (Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimuksiin 2018.)

Maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta Suomessa vastaa sisäministeriö. Sen tehtävänä on ohjata ja kehittää maahanmuuttoa ja yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa eri hallinnonalojen välillä. Näiden lisäksi sisäministeriö edustaa Suomea maahanmuuttoasioissa Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä. (Maahanmuuton toimijat ja vastuut 2018.)

Sisäministeriön alaisuudessa toimiva maahanmuuttovirasto puolestaan myöntää ensimmäiset oleskeluluvat ja käsittelee turvapaikkahakemukset. Sille kuuluu myös vastaanottokeskusten toiminnan ohjaus, päättäminen käännyttämisistä ja karkottamisista, kansalaisuushakemusten käsittelyt ja muukalaispassien myöntämiset. (Maahanmuuton toimijat ja vastuut 2018.)

Ulkomaalaislain noudattamista valvoo poliisi. Se ottaa myös vastaan ulkomaalaisten lupahakemuksia. Poliisin tehtäviin kuuluu lisäksi hoitaa maastapoistamispäätösten tiedoksiannot ja vastata palautuksista. Rajavartiolaitos valvoo maahantuloa ja maasta lähtemistä. Se voi myös tehdä viisumipäätöksiä rajalla. Edellä mainittujen lisäksi maahanmuutolla on monia muitakin toimijoita. Näistä mainittakoon esimerkiksi ulkoasiainministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. (Maahanmuuton toimijat ja vastuut 2018.)

Pakolaiskriisin myötä Suomeen kuten myös koko Eurooppaan saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrä lisääntyi huomattavasti. Kun ennen vuotta 2015 hakijamäärä oli vakiintunut 3000–4000 vuosittain, oli vuonna 2015 hakijoita oli ennätysmäärä, 32476 henkilöä (Vuoden 2017 tilastot: Turvapaikanhakijoita selvästi edellisvuosia vähemmän - ensimmäisen hakemuksen jätti reilut 2 100 hakijaa 2018; Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimuksiin 2018). Turvapaikanhakijamäärien kasvaessa näytti ilmeiseltä, ettei EU:n olemassa oleva sääntely toimi näin suurien väestömäärien aiheuttamassa paineessa. Suomi tukeekin Euroopan unionin pyrkimyksiä maahanmuuton parempaan hallintaan sekä on mukana EU:n yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kehittämisessä. Suomi kannattaa esimerkiksi kiintiöpakolaisten sijoittamista yhä useampiin jäsenvaltioihin. Näin maahanmuuttoa voitaisiin edistää laillisia väyliä pitkin. (Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimuksiin 2018.) Suomeen saapuu turvapaikanhakijoita edelleen mutta määrä kuitenkin kääntynyt laskuun. Vuonna 2016 Suomesta haki turvapaikkaa 5657, seuraavana vuonna enää 5059 henkilöä. (Vuoden 2017 tilastot: Turvapaikanhakijoita selvästi edellisvuosia vähemmän - ensimmäisen hakemuksen jätti reilut 2 100 hakijaa 2018)

Pakolaisia Suomi on vastaanottanut jo vuodesta 1973. Ensimmäiset pakolaiset saapuivat Chilestä. Seuraavat tulivat Vietnamista 1970-luvun loppupuolella. (Pakolaisuus Suomessa 2018.) Jotta pakolaiset eivät olisi keskittyneet vain tietyille alueille, heitä ruvettiin hajasijoittamaan eri kuntiin. Kuntien tehtävänä on tarjota siellä vakituisesti asuville maahanmuuttajille kunnan peruspalvelut, jotka ovat yhtäläiset muiden kuntalaisten kanssa. Kunnat voivat päättää itsenäisesti kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanotosta omalla alueellaan. Maahanmuuttajien kotouttamispalveluista vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Se seuraa ja kehittää työvoiman maahanmuuttoa yhdessä sisäministeriön kanssa. (Maahanmuuton toimijat ja vastuut 2018.)

Väestön ikääntyessä Suomi tarvitsee maahanmuuttajia työvoimaksi. Maahanmuuttopolitiikalla pyritään ratkaisemaan tulevaisuuden työvoimapulaa. Mäkisalo-Ropponen (2012,21) kirjoittaa,

että vaikka nuorten suomalaisten syntyvyys kaksinkertaistuisi, ei se täyttäisi lähivuosien työvoimavajetta. Hän toteaa myös, että ainakin Helsingin seudulla osa julkisista palveluista pysähtyisi täysin ilman maahanmuuttajia.

3 Lainsäädäntö

Opinnäytetyöni kannalta keskeisiä lakeja ovat: laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta, laki kotoutumisen edistämisestä, ulkomaalaislaki ja yhdenvertaisuuslaki.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011) on erityisen tärkeä, koska opinnäytetyöni keskittyy pääasiassa turvapaikanhakijoihin. Laki käsittelee muun muassa turvapaikanhakijoiden vastaanottoon liittyviä seikkoja, kuten majoitusta, toimeentulotukea, tulkkipalveluja ja muita välttämättömien perustarpeiden turvaamista sekä työ- ja opintotoimintaa. Sen tarkoituksena on myös ihmiskaupan uhrin tunnistaminen ja auttaminen ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen.

Laki kotoutumisen edistämiseksi (1386/2010) astui voimaan vuonna 2011. Tämä laki ohjaa kuntia maahanmuuttoon liittyvissä asioissa. Sen tärkein tehtävä on ohjata kuntia kotouttamisen järjestämisessä ja henkilökohtaisten kotoutumissuunnitelmien laatimisessa. Se myös edellyttää, että kunnilla tulee olla voimassa oleva kotouttamisohjelma. Rahoituksen pakolaisten vastaanottamiseen kunnat saavat valtiolta. (Turtiainen 2013, 191-193.)

Ulkomaalaislain (301/2004) tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Sen tarkoituksena on myös edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaa huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. Vaikka ulkomaalaislaki säätelee maahanmuuttoa, kiintiöpakolaisten kohdalla kunnat voivat kuitenkin itse päättää ottavatko heitä vai eivät. Kiintiöpakolaiseksi kutsutaan henkilöä, joka on saanut YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n pakolaisen statuksen ja hänet tullaan sijoittamaan uuteen maahan UNHCR:n ja eri maiden sopimusten perusteella. (Turtiainen 2013, 193-194.)

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Käytännössä se säätelee palvelujen ja työolojen yhdenvertaisuutta julkisella sektorilla. Laki koskee kaikkia vähemmistöjä. Maahanmuuttajien ollessa kyseessä yhdenvertaisuus liittyy lähinnä etnisyyteen, kansallisuuteen, uskontoon ja kieleen. Jokaisessa kunnassa tulee olla voimassa oleva yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelmassa tulee näkyä toimenpiteet, joiden avulla pyritään toteuttamaan laissa määritellyt yhdenvertaisuustavoitteet. (Turtiainen 2013, 193-194.)

4 Kotoutuminen ja siihen vaikuttavat tekijät

Uusi kotoutumislaki tuli voimaan 1.9.2011 ja sen tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Tavoitteena on myöskin edistää heidän osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Lain mukaan erityisen tärkeää on auttaa maahanmuuttajia nimenomaan alkuvaiheessa. Tämän katsotaan edistävän sekä kotoutumista, että myöhemmässä vaiheessa työllistymistä. Tärkeää on huomioida seikka, että kotoutuminen on aina maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteinen asia. Yhteiskunta pyrkii tarjoamaan maahanmuuttajalle kotoutumista helpottavia palveluja. Saman aikaisesti kotoutujaa rohkaistaan myös säilyttämään omaan kulttuuriin liittyvät ominaispiirteet ja äidinkieli. Kotoutuja sitoutuu omalta osaltaan kotoutumisprosessiin. Hän noudattaa kotoutumissuunnitelmaa, osallistuu kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa määriteltyihin toimenpiteisiin. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 22-23; Häkkinen 2016, 14.)

Ihmiset vaihtavat asuinmaataan monista eri syistä. Muuttoliikettä tapahtuu esimerkiksi työn ja perhesuhteiden vuoksi. Osa muuttajista on turvapaikanhakijoita tai pakolaisia. Toiset muuttavat vapaasta tahdosta, osa on siihen pakotettuja. (Maahanmuuton tunnusluvut 2016. 2017.) Varsinkin vastoin omaa tahtoaan uuteen maahan muuttavalle henkilölle muutto ja sopeutuminen maahan voi olla hyvin hankalaa. Mahdollisesti kaikki sukulaiset ovat jääneet vanhaan kotimaahan. Useissa tapauksissa maahanmuuttajat saapuvat kriisitilanteen keskeltä ja omaiset ovat jopa menehtyneet. Eniten stressiä näyttäisi kuitenkin lisäävän elämä maahanmuuton jälkeen, eläminen itselle vieraassa kulttuurissa. Kaikki omaan arkeen aiemmin liittyneet asiat, kuten käytössä olleet toimintamallit, tavat ja elämänarvot saattavat yhtäkkiä olla täysin erilaisia. Eroavaisuudet tulevat usein esille varsin arkisissa asioissa, kuten ruokailuun liittyvissä asioissa, käytöstavoissa, sisustukseen ja vaikkapa maksamiseen liittyvissä tilanteissa. Kaiken lisäksi maahanmuuttaja joutuu yleensä käyttämään muuta, kuin äidinkieltään. Vaikka henkilö puhuisi englantia melko hyvin, on jatkuva vieraan kielen käyttäminen kuitenkin raskasta. Vielä hankalampaa se luonnollisesti on, jos yhteistä kieltä ei löydy ollenkaan. (Schubert 2013, 63–64.)

Mitä kotoutuminen sitten varsinaisesti tarkoittaa? Kotoutumista on kuvattu mm. seuraavasti: ”Kotoutuminen on jatkuva, kaksisuuntainen prosessi, jossa yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuesssa ja maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja sekä taitoja. Se edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajilta itseltään että vastaanottavalta yhteiskunnalta.” (Maahanmuuttajien kotouttaminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä 2018.) Kotoutumislaisissa (1386/2010) kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotoutuminen on yleensä helpompaa, jos kotoutujalla on mukanaan perhe tai ainakin joitakin tuttavita lähtömaastaan. Myös me suomalaiset pystymme edesauttamaan maahanmuuttajien kotoutumista. Myönteinen asenne ja kanssakäyminen arjen eri tilanteissa ovat jopa edellytyksenä onnistuneelle kotoutumiselle. Meidän tulisi hyväksyä se, että maahanmuuttajia tulee jatkossakin elämään joukossamme ja pyrkiä hylkäämään ennakkoluulomme. On tärkeää, että maahanmuuttajat voivat tuntea kuuluvansa yhteiskuntaamme, ja kokea olevansa sen hyväksytyjä jäseniä. (Häkkinen 2016, 24.) Ihmisten asenne ja suhtautuminen - niin meidän suomalaisten kuin maahanmuuttajienkin - vaikuttaa henkilön kotoutumisprosessiin (Sheikhani 2018).

Muita kotoutumiseen liittyviä seikkoja ovat esimerkiksi kotoutujan ikä, sukupuoli, sosiaalinen tausta ja koulutus (Mäkisalo-Ropponen 2012, 23). Joskus maahanmuuttaja on saattanut kotimaassaan kouluttautua hyvinkin korkeasti, mutta uudessa maassa tutkintoa ei kuitenkaan hyväksytä. Jo saavutetun ammatti-identiteetin menettäminen on henkisesti hyvin raskasta. Ammatti-identiteetin menettämisen lisäksi taloudellinen tilanne voi muodostua vaikeaksi. Tilannetta ei varmastikaan helpota tieto siitä, että myös vanhaan kotimaahan jääneet sukulaiset saattaisivat olla taloudellisen tuen tarpeessa, mihin henkilö ei pysty vastaamaan. (Schubert 2013, 69.)

Kotoutumiseen ja yleensäkin halun kotoutua vaikuttaa oleellisesti myös se, kuinka pitkään maahanmuuttaja arvelee uudessa maassa viipyvänsä. On täysin ymmärrettävää, että esimerkiksi kielen ja kulttuurin opetteleminen ei kiinnosta kovinkaan paljoa, jos tietää viettävänsä maassa vai hetkisen. (Schubert 2013, 67–68.) Myös epävarmuus, kuten haastattelemillani turvapaikanhakijoilla, varmasti vaikuttaa kotoutumiseen. Halu maahan jäämiseen ja kotoutumiseen olisi suuri, mutta toisaalta epävarmuus tulevasta on usein mielessä.

Vaikka tiettyjen asioiden myönteinen vaikutus kotoutumiseen tunnustetaankin, on jokaisen henkilön kotoutuminen kuitenkin yksilöllistä. Joku henkilö saattaa omata kaikki kotoutumista edistävät tekijät ja siitä huolimatta kotoutuminen on hidasta. Toisella taas näyttäisi olevan huonommat edellytykset, ja hän kotoutuukin vaivattomasti. Kulttuurin välisiltä ristiriidoilta tuskin voi täysin välttyä, mutta ne voi oppia hyväksymään ja yhteensovittamaan mahdollisuuksien mukaan. Parhaimmillaan tutustuminen uuteen kulttuuriin ja eri kulttuureihin laajentaa henkilön kuvaa todellisuudesta. Joissakin tapauksissa oman kulttuuri-identiteetin menettäminen tai menettämisen pelko voi aiheuttaa voimakasta ahdistuneisuutta. Ihminen joutuu ikään kuin rakentamaan koko identiteettinsä uudestaan. (Häkkinen 2016, 31-32.)

Kun puhutaan kotoutumisesta, samassa yhteydessä mainitaan usein myös sana akkulturaatio. Akkulturaatiolla tarkoitetaan kulttuurien kohtaamista ja vähemmistöryhmien sopeutumista enemmistökulttuuriin, kuin myös enemmistökulttuurin suhtautumista vähemmistökulttuuriin (Pohjola 2016, 21). Berry (1992) on todennut, että akkulturaatio on kaksisuuntainen prosessi. Kulttuuri muuttaa ihmistä mutta myös kulttuuri muuttuu yksilöiden sitä muovatessa. Hän tuo

myös esille, että on olemassa psykologista- ja sosiokulttuurista akkulturaatiota. Ensimmäinen merkitsee tavallisesti pitkäaikaisia muutoksia yksilön elämässä maahanmuuton jälkeisinä vuosina. Pitkäaikaisia muutoksia tapahtuu esimerkiksi sosiaalisissa suhteissa, arvoissa ja yksilön identiteetissä. Jälkimmäisellä tarkoitetaan hyviä sosiaalisia valmiuksia uuden kotimaan kulttuurissa sekä monikulttuurisuuden ymmärtämistä ja hyväksymistä. (Korhonen 2013, 36-37.)

5 Mitä on kotouttaminen?

Kuten jo aiemmin on tullut esille, turvapaikanhakijat eivät kuulu kotoutumislain piiriin. Koska kuitenkin osa yhteistyökumppaninani toimivan oppilaitoksen asiakkaista on saanut oleskeluluvan ja tällöin kuuluvat lain piiriin, tuon lyhyesti esille joitakin asioita aiheeseen liittyen.

”Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisien sekä muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla” (Kotouttamispalveluilla tuetaan maahanmuuttajan kotoutumista Suomeen 2018). Kotouttavat toimenpiteet ovat laissa määritellyjä. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajan kotoutumista, mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan, edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kunnat ovat velvollisia järjestämään maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa palvelut. Maahanmuuttajien tulee saada tietoa heille kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Maahanmuuttajille annetaan myös tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386, 1-7 §.)

Melko pian maahantulon jälkeen maahanmuuttajille laaditaan yhdessä heidän kanssaan alkukartoitus. Kartoituksen laatii kunta tai TE-toimisto. Siinä arvioidaan kotoutumista edistävät toimenpiteet ja palveluiden tarpeet, kuten kieliopinnot, työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Alkukartoituksessa selvitetään työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Näitä ovat esimerkiksi maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työkokemus ja kielitaito. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386, 9-10 §.)

Tarvittaessa maahanmuuttajalle tehdään kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma voi olla joko yksilöllinen tai se voidaan tehdä perheelle. Suunnitelmaan kirjataan tietoja toimenpiteistä ja palveluista, jotka auttavat henkilöä saavuttamaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Erityisen tärkeää on tukea henkilöä suomen tai ruotsin kielen taidon hankkimisessa. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 23.)

Koska maahanmuuttajat tulevat hyvin erilaisista kulttuureista, on heille annettava tietoa myös perheitä koskevasta lainsäädännöstä ja käytännöistä. Neuvollalla ja varhaiskasvatuksella on tärkeä rooli tässä tehtävässä. Kun lapset ovat peruskouluiässä, vastuu neuvonnasta ja tiedottamisesta kuuluu perusopetuksen ja oppilashuollon piiriin. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 24.)

6 Miksi turvapaikanhakijoita kannattaa kotouttaa?

Lukijalle voi herätä kysymys, miksi turvapaikanhakijoita kannattaa kotouttaa, koska oleskeluluvan saaminen on vielä epävarmaa ja he eivät kuulu kotoutumislain piiriin. Kysyin asiaa Helmen maahanmuuttajalinjan vastaavalta. Hän vertasi asiaa moniin muihin asioihin, mitkä elämässä voivat olla epävarmoja. Vanhemmat panostavat lapsiinsa, mutta kuitenkin lapsi saattaa myöhemmin sortua huumeisiin tai rikollisuuteen. Lääkäri hoitaa potilaitaan, usein potilas saadaan kuntoon, mutta joskus käy kuitenkin niin, että hoidot eivät tuota toivottua tulosta. Yrittäjä saattaa laittaa kaikki voimavaransa yrityksen hyvinvointiin, mutta jossakin vaiheessa se saattaa kuitenkin ajautua konkurssiin. Elämässä on siis paljon epävarmuutta monilla eri alueilla. (Maahanmuuttajalinjan vastaava 2018).

Hän jatkaa myös, että jos opiskelija saa myöhemmin oleskeluluvan, hänen kotoutumisensa on koulutuksessa vietetyn ajan ansiosta luultavasti huomattavasti edellä niitä, jotka ovat asuneet koko ajan vastaanottokeskuksessa ja opiskelleet siellä vain muutaman tunnin viikossa suomen kieltä. Jos turvapaikanhakija ei saa oleskelulupaa, hän on kuitenkin saanut Helmen koulutuksen aikana päiviinsä mielekästä tekemistä sen sijaan, että olisi elänyt passiivisesti vastaanottokeskuksessa useamman vuoden. Hän on saanut myös jotain muuta ajateltavaa, kuin aikaa vievän turvapaikkaprosessin. (Maahanmuuttajalinjan vastaava 2018).

Lisäksi koulutuksen opetussuunnitelma on tietoisesti rakennettu sellaiseksi, että se hyödyttää opiskelijaa sekä siinä tapauksessa, että hän saa jäädä Suomeen, että silloin, jos hän joutuu lähtemään. Esimerkiksi arjen taitojen opetus hyödyttää opiskelijaa joka tapauksessa, päättyy hän mihin maahan tahansa, koska siinä opiskellaan kotityötaitoja, hygieniaa, taloushallintaa jne. Suomen kielen opetus kehittää yksittäisen kielen osaamisen lisäksi myös yleisiä opiskelutaitoja. Koulutus on siis erittäin kokonaisvaltaista ihmisen kohtaamista. (Maahanmuuttajalinjan vastaava 2018.)

Samansuuntaisia ajatuksia tuo esiin Pihlaja (2017, 39–40) teoksessa, jossa tarkasteltiin nuorten turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottokeskuksessa. Hän toteaa kirjoituksessaan, että vaikka viralliset kotouttamistoimet alkavat vastaanottovaiheen päätyttyä, todellisuudessa ne alkavat jo paljon aiemmin. Tulevaisuuden suunnittelu on nuorilla tässä vaiheessa hankalaa, mutta kotoutumista pitäisi tukea, koska Suomessa hyödylliset tiedot ja taidot ovat hänenkin mukaansa varmasti hyödyllisiä myös suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolella. Hän on myös sitä mieltä, että kotoutuminen ja osallisuuden tunne ehkäisevät turvapaikanhakijan riskiä syrjäytyä, tulla hyväksikäytetyksi tai kadota pitkän vastaanotto-prosessin aikana. Olisi siis tärkeää, että nuoret käyttäisivät vastaanottokeskuksessa viettämänsä ajan hyödyllisesti. Vaikka edellä mainitussa teoksessa oli kyse alle 18-vuotiaista, ovat ajatukset varmasti yhtä paikkansa pitäviä omien täysi-ikäisten saavuttaneiden haastateltavieni kanssa.

7 Kotoutumiskoulutus ja Helmen maahanmuuttajalinja

Tässä luvussa tuon esille yleisesti kotoutumiskoulutukseen liittyviä asioita sekä esittelen Helmen omaa maahanmuuttajalinjaa.

7.1 Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutus järjestetään yleensä työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena oppivelvollisuuden ylittäneille maahanmuuttajalle. Siihen voivat osallistua työttömät tai työttömyysuhan alaiset henkilöt. Joissakin tilanteissa myös työssä käyvät ihmiset voivat osallistua koulutukseen. Koulutus voidaan toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna, kuten Helmessä. Tällöin opiskelijat voivat hakeutua omaehtoiseen opiskeluun harkintansa mukaan. Opiskelusta tulee kuitenkin sopia TE-toimiston kanssa kotoutumissuunnitelmassa jo ennen opintojen aloittamista, jos opiskelu tapahtuu kotoutumistuella. Luku- ja kirjoitustaidottomille aikuisille voidaan järjestää luku- ja kirjoitustaidon opetussuunnitelman perusteiden mukaista koulutusta. (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012, 8.)

Kotoutumiskoulutus on hyvin monimuotoinen. Oleellinen asia on suomen tai ruotsin kielen opetus. Koulutukseen liittyy myös muuta opetusta, joka edistää maahanmuuttajan työelämään sijoittumista ja mahdollisuutta päästä jatkokoulutukseen. Koulutuksen tulee edistää myös maahanmuuttajan yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidon. Koulutukseen saattaa sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista. Ammatinvalinnanohjaus kuuluu myös koulutuksen sisältöön. Se auttaa opiskelijaa suunnittelemaan ja hahmottamaan omia koulutustarpeitaan. Työ- ja elinkeinotoimisto sekä kunnan viranomaiset toimittavat tarpeelliset tiedot maahanmuuttajista kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalle. (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012, 8-24.)

7.2 Helmen maahanmuuttajalinja

Helmen maahanmuuttajalinja on siis tarkoitettu Suomessa asuville turvapaikanhakijoille tai jo oleskeluluvan saaneille. Linja käsittää kotoutumisvalmiuksia edistävän koulutuksen sekä omaehtoisen kotoutumiskoulutuksen. Suomen kielen ja arjen taitojen opetus tapahtuu suomeksi kahdessa eri tasoryhmässä. Muu yhteinen opetus tapahtuu myös suomen kielellä mutta yhdessä ryhmässä. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Opiskelijat, jotka ovat saaneet oleskeluluvan ja joille on tehty kotoutumissuunnitelma, maahanmuuttajalinjan opinnot ovat TE-palveluiden hyväksymää omaehtoista kotoutumiskoulutusta. Opiskelijoilla, joilla ei vielä ole oleskelulupaa ja jotka ovat vielä ilman kotoutumissuunnitelmaa, linjan nimi on kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus. Kaikki opiskelevat kuitenkin saman opetussuunnitelman mukaan. Tämä on mahdollista, koska linjan opetussuunnitelma ja

tavoitteet noudattavat ”aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita”. Kaikki haastattelemani miehet kuuluivat ryhmään, joka ei ollut vielä saanut oleskelulupaa. Tämän vuoksi käytän tässä työssäni linjasta pääsääntöisesti nimeä ”kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus”. Syys- ja kevätlukukauden aikana linjalla suoritetaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen neljästä moduulista kokonaan moduuli 1 sekä joi-takin osioita moduulista 2. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Maahanmuuttajalinjan tavoitteena on tukea turvapaikanhakijoiden ja jo oleskeluluvan saaneiden hyvinvointia ja toimintakykyä sekä edistää heidän kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Tavoitteena on myöskin, että he löytäisivät oman paikkansa suomalaisen yhteiskunnan aktiivisina jäseninä kuin myös kasvaisivat kristittyinä seurakuntien yhteydessä. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Suomen kielen opetus painottuu selvästi linjan opinnoissa. Tavoitteena on myös vahvistaa kristillistä identiteettiä ja lisätä tietoutta kristinuskosta. Helmen linjauksen mukaan sekä suomen kielen taidot että kristinuskotiedot vahvistuvat yhteisölliseen opistoelämään osallistumalla. Yhteisölliseen opistoelämään kuuluvat opiston päivittäiset aamuhartaudet, retket, illanvietot ja juhlat. Näiden lisäksi opiskelijat järjestävät omaehtoista vapaaehtoista toimintaa. Opiskelijan kristillisen identiteetin vahvistuminen katsotaan opistolla sekä itsenäiseksi tavoitteeksi että sitä pidetään myös kotoutumista edistävänä prosessina. Oppilaitosyhteisön tarjoaman kokonaisvaltaisen tuen katsotaan ehkäisevän maahanmuuttajan syrjäytymistä ja edistävän hänen kotoutumistaan. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Opetussuunnitelman taustalla vaikuttavana pedagogisena lähtökohtana on sosiokonstruktivistinen oppimisenäkemys, minkä mukaan oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Vuorovaikutus ympäristön kanssa on keskeistä myös toisessa vaikuttavassa lähtökohdassa, kansanopistopedagogiikassa. Viimeksi mainitussa oppimista edistävinä tekijöinä pidetään kokemuksellisuutta, oppimisympäristöjen ja -prosessien monimuotoisuutta ja kokonaisvaltaisuutta sekä internaattiasumiseen (sisäoppilaitos) liittyvää ympäristön kodinomaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Internaattiympäristö tarjoaa loistavat mahdollisuudet oppitunneilla tapahtuvan formaalin oppimisen lisäksi informaaliin oppimiseen, arkioppimiseen. Informaalia oppimista tapahtuu kaikessa vapaa-ajan ei-ohjatussa toiminnassa. Opiskelijat oppivat toisiltaan uusia tietoja ja taitoja yhteisten harrastusten ja keskustelujen kautta. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Maahanmuuttajalinja kestää yhden lukuvuoden, mikä tekee yhteensä 49 opintopistettä. Opintokokonaisuudet jakautuvat seuraavasti: suomen kieli 22 op, kristillinen usko ja elämä 16 op, yhteisöllinen oppiminen 6 op ja arjentaidot 5 op. Yksi opintopiste vastaa 26,7 tuntia opiskelua. Jokainen opiskelupäivä sisältää vähintään viisi oppituntia. Tämän lisäksi opetussuunnitel-

maan kuuluu yhteisöllistä oppimista yhdessä opiston muiden linjojen kanssa. Linjalla opiskelaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia suomen kielen opintoja tavallisesti neljänä päivänä viikossa. Tämä tekee yhteensä 20 tuntia viikossa. Tästä kolme päivää on suomen kielen sanaston ja rakenteiden opiskelua. Neljäs päivä sisältää toiminnallista arjen taitojen opiskelua. Kristinuskon opetusta on yhtenä päivänä viikossa ja tämän lisäksi vielä yksi iltapäivä. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Opetussuunnitelmassa on eriteltyä suomen kielen ja arjen taitojen osuus (ks. liite 5). Ne on laadittu aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja Opetushallituksen SUKIMO-projektin suomen kielen moduulirunkojen pohjalta. Tavoitteeksi on asetettu, että syyslukukauden aikana opiskelija saavuttaa vahvan taitotason A1.3. kaikilla kielen osa-alueilla ja mahdollisesti joillakin osa-alueilla tason A2.1. Kevätlukukauden loppuun mennessä tavoitteena on vahva taitotaso A2.1 kaikilla kielen osa-alueilla sekä mahdollisesti joillakin osa-alueilla taso A2.2. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017- 2018).

Suomen kielen opinnoissa käsitellään muun muassa ihmiseen, arkielämään, peruspalveluihin, asiointiin, matkustamiseen, terveyteen ja hyvinvointiin, hätätilanteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön, työhön ja koulutukseen liittyviä asioita. Lisäksi opintoihin kuuluu kahden viikon työharjoittelu. Opiston tavoitteena on, että opiskelijat oppisivat arjen taitoja ja suomen kieltä mahdollisimman paljon toiminnallisesti itse tekemällä ja kokeilemalla. Arjen taitoihin liittyvät sisällöt on poimittu soveltuvien osien aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteista, moduuleista 1 ja 2. (Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017-2018.)

8 Kulttuuri

Kulttuurin ymmärtäminen ja sen tapoihin sopeutuminen auttaa pääsemään osalliseksi yhteiskuntaan ja myös löytämään oma paikkansa siinä (Pohjola 2016, 59). Kulttuuri ja uuteen kulttuuriin sopeutuminen on siis asia mikä vaikuttaa oleellisesti kotoutumiseen. Käsittelen seuraavaksi hieman kulttuuriin liittyviä asioita.

Sanalle kulttuuri on useita eri määritelmiä. Joillekin käsite tarkoittaa lähinnä vain niin sanottua korkeakulttuuria: teatteria, oopperaa, taidenäyttelyitä ym. Laajempi näkemys kulttuurista on jonkin ryhmän yhtenäinen käyttäytymismalli, miten toimitaan, mihin uskotaan ja kuinka meidän tulee elää. Tässä tapauksessa kulttuuri on opittua. Se koostuu asioista, jotka ovat luonnollisena osana kuuluneet jonkin ryhmän elämään sukupolvelta toiselle. Ihminen ei siis niinkään synny jonkin kulttuurin jäseneksi, vaan hän vähitellen omaksuu tietyn kulttuurin ominaispiirteet. Tällaista kehitystä kutsutaan sosialisatioprosessiksi. Ihmisen käsitys oikeasta ja väärästä, olemassaolon ja elämäntehtävän merkitys ovat tyypillisiä asioita, jotka ihminen prosessin aikana omaksuu. Kulttuurikäsitteet vaikuttaa ihmisen toimintaan niin automaattisesti,

että hän ei useinkaan sitä edes itse tiedosta. (Puukari & Korhonen 2013, 14; Rätty 2002, 42-43.)

Usein yhteiskunnassa syntyy myös alakulttuureja. Niitä voi syntyä esimerkiksi iän, ammatin, etnisyyden, uskonnon tai asuinalueen perusteella. Ei siis voi sanoa, että kaikki johonkin kulttuuriryhmään kuuluvat käyttäytyisivät tai ajattelisivat samalla tavalla. Yhteneväisiä piirteitä kuitenkin löytyy ja siitä on yhteisessä kulttuurissa kyse. (Rätty 2002, 43–44.)

Suomen yhteiskunta on aikoinaan rakennettu pitkälti sille pohjalle, että Suomi on yksikulttuurinen yhteiskunta. Suomi on mielletty yhden kansan, kielen ja kulttuurin valtiona. (Rätty 2002, 45-47.) Tänä päivänä ajatus yksikulttuurisuudesta tuntuu oudolta, sillä ovathan Suomea vuosisatojenkin kuluessa asuttaneet erilaiset ryhmät. Näitä ovat esimerkiksi saamelaiset, romanit, tataarit, venäläistaustaiset, ruotsalaistaustaiset ja ruotsinkieliset, ortodoksit ja juutalaiset. (Pyykkönen 2010.) Vuonna 2013 Suomessa puhuttiin jo yli 150 eri kieltä (Söderling 2013, 17).

Maahanmuuttajien lisääntyessä Suomessa on edustettuna yhä useampia etnisiä ryhmiä, joista me suomalaiset olemme myös yksi ryhmä. Etnisyyden määrittelyssä erotetaan usein objektiivinen ja subjektiivinen ulottuvuus. Objektiivisella ulottuvuudella tarkoitetaan ulkoisesti havaittavissa olevia piirteitä kuten ihonväri, kieli, uskonto ja esim. yhteinen alkuperä. Jälkimmäisellä tarkoitetaan samaistumista tiettyyn ryhmään. Ihmiset kokevat kuuluvansa tiettyyn ryhmään erilaisin perustein, jotka he tai ryhmä voi vapaasti määritellä. (Rätty 2002, 45-47.)

Vaikka kulttuuri on opittua ja siinä perinteet kulkevat tiiviisti mukana, on se kuitenkin myös jatkuvan muutoksen alla. Muutosta aiheuttaa eri kulttuureista peräisin olevien ihmisten kanssakäyminen. Maahanmuuttajat tuovat suomalaisille tutuksi omaa kulttuuriaan ja vastavuoroisesti omaksuvat asioita suomalaisesta kulttuurista. Näin kulttuuri rikastuu ja saa uutta muotoa. (Rätty 2002, 44.) Kulttuuriin sopeutuminen ei kuitenkaan ole kovin nopeaa, vaan se on pitkä prosessi. Sopeutuminen on molemminpuolista. Sekä maahanmuuttaja, että muuttajan vastaanottaja käyvät prosessia läpi. (Pietilä 2013, 47.)

Talib & Lipponen (2008, 73–74) kuvaavat maahanmuuttajien sopeutumisprosessia. Aluksi uudessa maassa kaikki tuntuu olevan hienoa ja ihmeellistä, eletään niin sanottua kuherruskautta. Kieli halutaan oppia mahdollisimman nopeasti ja halutaan tulla valtaväestön kaltaiseksi. Kun aikaa kuluu, uudet asiat ja tavat alkavatkin vaikuttaa stressaavilta, ja ihminen ajautuu kulttuurishokkiin. Uusi maa siihen liittyvine asioineen tuntuu vastenmieliseltä ja muuttaja saattaa ahdistua. Oma kulttuuri vaikuttaakin ihannoitavalta ja sen arvot hyväksytään kyseenalaistamatta. Eletään ristiriitavaihetta. Kun taas aikaa kuluu, siirrytään uppoutumis- ja vastustusvaiheeseen, jossa tunteet vaihtelevat. Oman kulttuurin merkitys korostuu ja siitä ollaan ylpeitä. Toisaalta syyllisyys painaa vanhaan kotimaahan jääneiden, ehkä vaikeissa oloissa elävien ihmisten vuoksi. Vihantunteet valtakulttuuria kohtaan kasvavat. Osa ihmisistä jää oppoamisvaiheeseen, osa pääsee eteenpäin. Ihmiset, jotka pääsevät eteenpäin siirtyvät

itsetutkiskeluvaiheeseen. Siinä käsitys uudesta maasta muovautuu realistiseksi. Uudessa maassa ja sen kulttuurissa on sekä hyviä, että huonoja puolia. Ihminen on ylpeä omasta taustastaan ja ottaa sekä siitä, että uudesta kulttuurista käyttöön hyväksi katsomansa asiat. Muuttaja pyrkii sopeutumaan ja saavuttaa eheän monikulttuurisen identiteetin.

Yksi merkittävä kulttuuriero suomalaisten ja varsinkin Aasiasta ja Afrikasta tulleiden maahanmuuttajien välillä on suhtautumisessa yksityisyyteen ja yhteisöllisyyteen. Suomessa on tyypillistä hyvin yksilökeskeinen kulttuuri. Suurin osa maailman kulttuureista on kuitenkin vahvasti yhteisöllisiä. Yksilökeskeisessä kulttuurissa ihminen päättää itse mikä on hänelle hyvää ja toimii sen mukaan kantaen myös vastuun päätöksistään. Perheet elävät ydinperheiden yksiköissä. Yhteisöllisessä kulttuurissa yksilö on omimmillaan juuri ryhmän jäsenenä. Perheet ovat suuria, koska perheeseen luetaan kuuluviksi esimerkiksi serkut, tädit, sedät ja isovanhemmat. Isovanhempia ei sijoiteta vanhainkoteihin, vaan perheet huolehtivat heistä loppuun asti. Ryhmän tai perheen paras on tärkeämpää, kuin yksilön paras. Isot päätökset tehdään suvun kanssa yhdessä. (Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri 2018; Rätty 2002, 57-58.)

Kun yhteisökeskeisestä kulttuurista saapuva maahanmuuttaja tulee Suomeen, on hänen ymmärrettävästi hyvin vaikea ymmärtää suomalaisten ajatustapaa ja yksityisyyden merkitystä. Esimerkiksi ikäihmisten sijoittaminen vanhainkoteihin saattaa olla heistä lähes sama, kuin hylkääminen. Vastaavasti suomalaisen voi olla vaikea käsittää suvun merkitystä maahanmuuttajalle. Monissa yhteisökeskeisissä maissa pidetään itsestään selvänä, että perhe osallistuu vähempiosaisien perheenjäsenten hyvinvoinnin ylläpitoon. Usein myös avioitumisen jälkeen oletusarvona on, että puolison vanhempia, jopa sisaruslapsineen tuetaan taloudellisesti. (Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri 2018.)

9 Syrjintä ja rasismi

Syrjintä, rasismi ja vihapuhe vaikuttavat heikentävästi ihmisten elämänlaatuun. Ne vaikuttavat ihmisen turvallisuuden tunteeseen ja mielenalueen hyvinvointiin sekä hidastavat ja estävät maahanmuuttajan kotoutumista yhteiskuntaan (Yhdenvertaisuus 2018.)

”Rasismi käsitteenä tarkoittaa oletetun ihmisryhmän arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muut ihmisryhmät. Rasismi on siis ihmisryhmän tai sen jäsenen ihmisarvon alenuttamista.” (Mitä rasismi on? 2012). Rasismia esiintyy valitettavasti kaikkialla. Se saattaa olla tiedostettua tai tiedostamatonta. Ennakkoluulot tuntematonta kohtaan ovat juurtuneet niin syväälle, että niistä on usein vaikea päästä eroon. Jos henkilö käyttäytyy toisin, kuin ennakkoluulojemme perusteella olisimme olettaneet, selitämme sen helposti yksittäistapauksena. Usein rasisteiksi tunnustautuvat ihmiset ovat tyytymättömiä omaan elämäntilanteeseensa. Maahanmuuttajat koetaan uhkana. He vievät työpaikat ja suomalaiset joutuvat jakamaan sosiaaliturvaetuksiaan heidän kanssaan. Rasistisia ajatuksia kannattavat ovat useimmin miehiä,

jotka eivät henkilökohtaisesti tunne maahanmuuttajia. (Räty 2002, 188-189; Jaakkola 2009, 41; Mäntymaa 2016.)

Rasismia ilmenee monella eri tavalla. Vaikka perustuslaki ja ihmisoikeudet takaavat kaikille yhtäläisen aseman, voi henkilö joutua syrjityksi niin yhteiskunnan taholta, kuin henkilökohtaisissa kontakteissaan. Monesti maahanmuuttajat ovat kokeneet, että esimerkiksi kaupoissa, ravintoloissa ja virastoissa heitä ei haluta palvella. Heitä syrjitään työmarkkinoilla, asunnon vuokrauksen yhteydessä ja pankista on vaikeampi saada luottoa. Myöskin nimittelyä ja joskus jopa väkivaltaista kohtelua saattaa esiintyä. Jos edellä mainittuja asioita tapahtuu jatkuvasti, on tilanne maahanmuuttajalle erittäin vaikea ja raskas. (Yhdenvertaisuus 2018; Räty 2002, 193-195.)

Rasismien kokeminen voi aiheuttaa ihmisen hyvinvoinnille vakavia seurauksia. Turhautumisen ja stressin lisäksi se saattaa aiheuttaa monia terveydellisiä ongelmia. Rasismia kokeva ihminen eristäytyy helposti muusta maailmasta, itsetunto heikkenee, alttius masennukselle ja ahdistuneisuudelle kasvaa. Joissakin tapauksissa se saattaa johtaa häiriökäyttäytymiseen, jopa aggressiivisuuteen maahanmuuttajan puolelta. Toisaalta rasismia kokenut, tai muutoin sitä pohtimaan joutunut ihminen, on usein myös valmis tuomaan asiaa esille ja vastustaa sitä näkyvästi. (Rastas 2009, 56-57.)

10 Kielen oppiminen

Kieli on oleellinen osa maan kulttuuria ja tärkeä välinen ihmisten välisessä kommunikaatiossa. Valtakielen oppiminen on maahanmuuttajille välttämätön, mutta myös aikaa vievä prosessi. Toisaalta myös äidinkielen säilyttäminen ja sen siirtäminen jälkipolville ovat tärkeitä asioita ja yhteiskunta tukee näissä mahdollisuuksien mukaan. Usein ensimmäisen polven maahanmuuttajat säilyttävät äidinkieltänsä ilman vaikeuksia. Se on tavallisesti kotona käytetty puhekieli. Toisen polven kanssa asia on jo hieman haasteellisempaa. Kaikki vanhemmat eivät koe edes tärkeänä äidinkielen säilymistä lapsillaan. (Räty 2002, 154-155.)

Kielellinen yhdenvertaisuus on tärkeä asia, jotta kotoutuminen voisi onnistua mahdollisimman kivuttomasti. Kielellisestä yhdenvertaisuudesta on säädetty muun muassa kielilaissa (423/2003). Kun maahanmuuttaja ei vielä hallitse valtakieltä, on hänelle järjestettävä tulkki, jotta hän tulee ymmärretyksi. Ymmärretyksi tuleminen on toki myös viranomaisten etu. Jos tulkkauksesta ei ole huolehdittu, on viranomainen rikkonut lakia niin palveluiden tuottamisessa, kuin oman oikeusturvansa suojaamisessa. Tulkin tilaaminen ja maksaminen kuuluvat aina viranomaisten tehtäviin. Perheen lasten käyttäminen tulkkinä on kiellettyä. (Turtiainen 2013, 194-195.)

Kielen oppimiseen vaikuttavat monet tekijät. Uusi kieli on helpompi omaksua, jos oma äidinkieli on hyvin hallinnassa. Äidinkielen hyvä hallinta nähdään myös edellytyksenä yksilön myöhemmälle älylliselle kehitykselle sekä ehyen identiteetin muodostumiselle. Kielen oppimista edistävät muun muassa maahanmuuttajien asuminen valtaväestön keskuudessa, työ- ja koulu-maailmaan osallistuminen sekä valtaväestöön kuuluvat ystävät. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi älykkyys, kielellinen lahjakkuus, asenteet ja motivaatio. Naisten kohdalla kielikoulutukseen osallistumista saattavat rajoittaa pienet lapset. (Talib & Lipponen 2008, 107; Paananen 2005, 18.)

Suomen kieliseen koulutukseen hakeutuvalla kielitaidon täytyy olla edes kohtalainen. Kotoutumiskoulutuksessa tavoitteena on, että opiskelijat saavuttavat kielitaidon B1.1, eli toimivan peruskielitaidon. Tasoa määriteltäessä otetaan huomioon kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, puheen tuottaminen ja kirjoitustaito. Toimivassa peruskielitaidossa opiskelija pystyy seuraamaan selkeällä yleiskielellä esitettyä puhetta ja selostusta yleisistä asioista, hän kykenee osallistumaan aloitteellisesti itselleen tuttuja tai kiinnostavia aiheita käsittelevään keskusteluun, pystyy ymmärtämään pääasiat ja hakemaan tietoa itseään kiinnostavista teksteistä ja kykenee kirjoittamaan yhtenäisen, ymmärrettävän asiatekstin. (Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012, 24–30.)

11 Aiempia tutkimuksia

Maahanmuuttajien kotoutumista on tutkittu paljon. Yksi niistä on Sasa Häkkisen Pro Gradututkielma: Kotoutumiskoulutus osana kotoutumisprosessia - Maahanmuuttajien omia kokemuksia (2016). Tähän tutkimukseen osallistui yhdeksän nuorta aikuista maahanmuuttajaa Jyväskylän seudulta, jotka olivat osallistuneet kotoutumiskoulutukseen. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteiksi oli asetettu kielen oppiminen, jatkokoulutus sekä työelämään sijoittuminen. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, kuinka tavoitteissa oltiin onnistuttu. (Häkkinen 2016, 37)

Häkkisen tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä kotoutumiskoulutukseensa. Koulutuksen henkilökohtaistamisessa ja ohjauksessa oli onnistuttu hyvin. Opiskelijoille tehtiin alkukartoitus ja lähtötasotesti, jonka mukaan heidät ohjattiin oikeisiin ryhmiin. Opiskelijat olivat kokeneet, että koulutukseen liittyvissä asioissa suhde ohjaajaan oli vastavuoroinen. Kotoutumiskoulutuksen avulla pystyttiin edistämään opiskelijoiden yhteiskunnallista osallisuutta. Opiskelijat oppivat suomen kieltä ja arjen perustaidot tulivat tutuiksi. He pääsivät myös tutustumaan suomalaisen yhteiskunnan toimintamalleihin. Opiskelijat kokivat työelämäopinnot ja ohjauksen tärkeäksi pohtiessaan jatkosuunnitelmia. (Häkkinen 2016, 70–71)

Vaikka kotouttamisessa oltiin haastateltavien mukaan onnistuttu hyvin, tulisi heidän mielestään laadukkaaseen kielenopetukseen vielä panostaa, sillä kielitaitoa ei koettu riittäväksi yhteiskunnallista osallisuutta tai työllistymistä varten. Toinen panostusta vaativa asia heidän

mielestään oli kantaväestön ja maahanmuuttajien luontevan kanssakäymisen edistäminen. Tutkimuksen perusteella ei saatu varmuutta siitä, kuinka moni opiskelijoista sai jatkokoulutuspaikan, koska osalla tutkittavista koulutus oli vielä kesken. Jo koulutuksen päättäneiden joukosta löytyi sekä jatkokoulutuspaikan saaneita, että sitä ilman jääneitä. (Häkkinen 2016, 70–71.)

Toinen mielenkiintoinen tutkimus on Riikka Pohjolan Pro-Gradu tutkielma: Nuorten maahanmuuttajien kotoutuminen. Etnografinen tutkimus kotoutumisen haasteista, mahdollisuuksista ja toiveista (2016). Tutkimus tehtiin yhteistyössä Jyväskylän katulähetys ry:n toteuttaman Polku kotiin projektin kanssa. Siinä katulähetysten itse kehittämällä kotinuorisotyön menetelmällä pyrittiin ehkäisemään 15-30 vuotiaiden maahanmuuttajataustaisten nuorten tyttöjen ja naisten syrjäytymistä. Projekti toteutettiin vuosina 2013–2015 ja sen rahoittajana toimi Raha-automaattiyhdistys.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa maahanmuuttajien kotoutumisprosesseja, nostaa esille kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä selvittää millainen rooli Polku kotiin -projektilla on ollut heidän elämässään. Pohjola käytti tutkimuksessaan etnografista tutkimusmenetelmää. Hän osallistui projektityöntekijöiden kanssa nuorten kotikäynneille, havainnoi näkemäänsä ja täydensi tutkimustaan vielä neljän naisen haastattelulla. (Pohjola 2016, 5,6, 76.)

Tutkimuksen tulosten mukaan haastateltavat naiset näkivät mahdollisuutensa elää Suomessa melko hyvinä, vaikka haasteitakin oli ollut paljon. Vaikeaa heidän mielestään oli ollut löytää kuhunkin tilanteeseen oikea viranomainen tai avunantaja. Tämä seikka lisäsi luonnollisesti syrjäytymisen riskiä. Polku kotiin -projekti oli muodostunut hyvin tärkeäksi kotoutumisen avuksi juuri syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille. Erityisen positiivisesti haastateltavat kokivat kielitaidon, opiskelupaikan löytymisen, työllistymisen, ystävien löytämisen ja osallisuuden vaikuttavan kotoutumiseen. (Pohjola 2016, 2.)

12 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Laadullista, eli kvalitatiivista tutkimusta pidetään kaiken tutkimuksen perustana, koska myös määrällinen tutkimus perustuu laadulliseen tutkimukseen. Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiötä syvällisesti, selittämään ilmiön koostumusta, tekijöitä ja myös niiden välisiä suhteita. Laadullinen tutkimus käyttää sanoja, kun taas määrällinen tutkimus käyttää numeroita. Laadullinen tutkimus tutkii tavallisesti yksittäistä tapausta, eikä niinkään tapausten joukkoa. Se on kiinnostunut siitä, miten ihmiset kokevat ja näkevät asioita. Tutkijan ja tutkittavan välillä on suora kontakti. (Kananen 2014, 18-25.) Koska omassa tutkielmassani halusin nimenomaan selvittää ihmisten ajatuksia ja kokemuksia sekä olla suorassa kontaktissa haastateltaviin, oli laadullinen tutkimus perusteltu vaihtoehto työni toteutukseen.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Kuinka turvapaikanhakijat ovat kokeneet kotoutumisvalmiuksia edistävän koulutuksen vaikuttaneen heidän kotoutumiseensa?
2. Kuinka turvapaikanhakijoiden mielestä kantaväestön ja yhteiskunnan tuki on vaikuttanut heidän kotoutumiseensa?

Haastateltavaien anonymiteetin vuoksi oppilaitoksen nimeä, paikkakuntaa ja haastateltavien lähtömaata ei näy tutkimuksessani. Samasta syystä en myöskään analysointivaiheessa koodannut haastateltavia henkilöitä.

12.1 Aineiston keruu

Oltuani yhteydessä Helmen linjavastaavaan ja tutustuttuani paikkaan, aloin valmistelemaan aineiston keruuta. Osallistuin miesten oppitunnille ja kerroin heille työstäni sekä kyselin halukkuutta haastatteluun. Pari miestä innostui heti asiasta. Helmen henkilökunnan tehtäväksi jäi arvioida haastatteluun aikovien miesten kielitaito ja mahdollinen tulkin tarve. Jätin vielä miehille infoa asiasta ja sovimme haastattelupäivät.

Linjalla opiskeli haastattelujeni aikaan 30 turvapaikanhakijaa, joista siis kolme oli jo saanut oleskeluluvan. Seitsemän miestä halusi osallistua haastatteluun. Suoritin haastattelut kolmena päivänä. Ensimmäisenä päivänä haastateltavia oli kaksi, toisena kolme ja kolmantena haastattelupäivänä jälleen kaksi miestä. Jokainen mies antoi kirjallisen suostumuksen haastatteluun. Suoritin haastattelut Helmen tiloissa. Haastattelun kestot vaihtelivat noin puolesta tunnista 75 minuuttiin. En halunnut ottaa yhteen päivään enempää kuin kolme haastateltavaa, koska suunnittelin litteroivani aineiston mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen, minkä tiesin aikaa vieväksi työksi. Halusin myös pitää haastateltavien henkilöiden kasvot mielessäni. Kaikki miehet antoivat luvan sanelukoneen käytölle, joten pääasioiden kirjoittamisen lisäksi pystyin keskittymään kuuntelemiseen ja muuhun havainnointiin.

Haastatteluissa oli jonkin verran häiriötekijöitä. Yhden haastattelun aikana huoneessa käytiin kolme kertaa, toisessa haastattelussa taas parin ensimmäisen kysymyksen ajan joku työskenteli samassa tilassa. Erään haastattelun väliin ajoittui kahvitauko, ja eräessä taas haastateltavalleni tuli puhelinsoitto. Jonkun verran nämä tietenkin häiritsivät tilanteita, mutta melko hyvin pystyimme kuitenkin jatkamaan keskeytyksien jälkeen.

Tutkielmassani käytin teemahaastatteluita. Teemahaastattelua pidetään lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuotona. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja, mutta teemojen järjestys voi vaihdella. Teemoista ja niiden alateemoista voi keskustella hyvin vapaasti. Jonkun kanssa tiettyä tee-

maa voi käsitellä hyvinkin tarkasti ja toisen kanssa vain sivuuttaa aihetta. (Saaranen-Kauppi-
nen & Puusniekka 2018.) Minusta teemahaastattelu oli perusteltu vaihtoehto, koska sekä
minä, että Helmen henkilökunta halusimme kuulla asioista juuri kyseistä kurssia käyville mie-
hiltä itseltään. He ovat itse elämänsä sekä oman kotoutumisprosessinsa asiantuntijoita. He
osaavat parhaiten vastata kurssin sisältöön liittyviin kysymyksiin ja heiltä uskoin parhaiten
saavani vastaukset tutkimuskysymyksiini. Halusin myös pitää haastattelutilanteen vapaamu-
toisena ja suhteellisen rentona, jotta miehet eivät olisi jännittäneet tilannetta ja kielitai-
tonsa riittävyttä.

Haastattelun teemoja olivat henkilön tausta, kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus, vas-
taanotto Suomessa ja Helmessä. Neljänteen teemaan liittyi erilaisia sekalaisia kysymyksiä.
Olin miettinyt haastattelukysymyksiä etukäteen, mutta ne eivät teemahaastattelun luonteen
mukaan rajanneet haastattelua/keskustelua turhan tarkasti. Haastateltavat miehet olivat
melko, nuoria 20–34-vuotiaita, mikä yhdessä muiden taustatekijöiden kanssa on kotoutumi-
seen liittyvä tekijä: mikä on esimerkiksi työkokemuksen ja kielitaidon määrä ollut omassa
maassa ja kuinka nämä asiat vaikuttavat kotoutumiseen?

Haastateltavat miehet puhuivat kohtalaista suomea, joten en käyttänyt tulkkia. Joidenkin
henkilöiden kohdalla jouduin käyttämään englantia tai muutoin selittämään kysymystä tar-
kasti, varmistuakseni siitä, että kysymykseni oli oikein ymmärretty. Pyysin kuitenkin vielä
Helmen henkilökunnan välityksellä kaikilta opiskelijoilta kirjallisena vastausta kysymykseen:
Mitä kehitettävää Helmen toiminnassa on? Tähän kysymykseen miehet olisivat voineet vastata
omalla kielellään. Kuitenkin vain yksi haastateltava oli käyttänyt tätä mahdollisuutta hyväk-
seen ja vastannut kysymykseen omalla kielellään, jonka tulkki oli sitten minulle kääntänyt.
Muutoinkin vastauksia tuli yhteensä vain neljä, eikä niistä noussut uusia asioita esille, joten
analysoinnissa olen keskittynyt vain teemahaastatteluiden käsittelyyn.

12.2 Aineiston analyysi

Haastattelujen jälkeen oli aineiston litteroinnin vuoro. Litterointi tarkoittaa tallenteiden kir-
joittamista kirjalliseen muotoon. Tallenteet voivat olla äänitteitä, kuvia tai videoita. Tämän
jälkeen aineistoa voidaan käsitellä joko manuaalisesti tai tietokonetta apuna käyttäen erilai-
silla analysointimenetelmillä. (Kananen 2014, 101.)

Kahden ensimmäisen haastattelupäivän aineistot litteroin samana päivänä. Kolmannen haas-
tattelupäivän pystyin litteroimaan vasta muutaman päivän jälkeen. En tehnyt litterointia täy-
sin sanatarkasti, koska työssäni tutkitaan asian sisältöä, ei niinkään kieltä tai puhetapaa. Li-
säksi haastateltavat kertoivat elämästään henkilökohtaisia asioita, jotka eivät liittyneet varsi-
naiseen tutkimukseen millään lailla, joten nämä jätin sanatarkan litteroinnin ulkopuolelle. Jo-
kaisen haastattelun nimesin omaksi tiedostokseen.

Litteroinnin jälkeen ryhdyin koodaamaan aineistoa sen mukaan mitä aiheita aineistossa käsiteltiin. Aiheita syntyi 33. Koodauksen jälkeen luokittelin värejä apuna käyttäen samaan ryhmään kuuluvat aiheet omiin luokkiinsa. Näitä luokkia tuli yhteensä viisi ja ne ovat seuraavat: Aika kotimaassa ja muut kotimaahan liittyvät asiat, siirtymävaihe Suomeen ja Suomi, nykyiseen koulutukseen liittyvät asiat, suomen kieli ja muu kielitaito sekä viimeisenä ihmissuhteet, vapaa-aika, rasismi ja unelmat. Aiheiden sisällöstä kerron enemmän tulososiossa.

Tämän jälkeen laadin tiedoston, johon kirjasin otsikoiksi nämä viisi luokkaa alaotsikoineen. Jokaisen alaotsikon alle kopioin kaikkien haastateltavien henkilöiden sitä aihetta koskevat vastaukset perätysten. Näin minun oli helppo vertailla vastauksia selailematta papereita tai tietokoneen näyttöruutua. Nämä viisi luokkaa eivät olleet enää samat, kuin haastattelun teemat.

Analysoinnissa käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, koska mielestäni se sopi parhaiten teemahaastattelun yhteyteen, jossa kysymyksiä on jo etukäteen suunniteltu. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoria toimii analyysin tukena, mutta analyysi ei kuitenkaan suoraan pohjautu valmiiseen käsitteistöön (Häkkinen 2016). Haastatteluissa nousi esille mielenkiintoisia aiheita, joita en ollut itse osannut ottaa huomioon. Uudet aiheet olisi voinut lisätä työhöni, mutta tässä tapauksessa ne eivät kuitenkaan olleet tutkimuskysymysten kannalta oleellisia. Osa niistä oli myös niin henkilökohtaista tietoa, että miehet eivät halunneet minun niitä julkaisevan.

13 Tulokset

Tässä luvussa käyn läpi teemahaastatteluissa esille nousseita tuloksia. Jaottelin siis tulokset viiteen eri luokkaan, jotka muodostin aineiston analyysivaiheessa. Ensimmäinen teema käsittelee lyhyesti kotimaahan liittyviä asioita kuten ikää, perhettä, koulutusta ja työkokemusta. Halusin ottaa tämän teeman esille, koska varsinkin aikuisilla maahanmuuttajilla menneisyys on jo jättänyt jälkensä ihmisten elämään. Nämä ”jäljet” saattavat vaikuttaa myös kotoutumisprosessiin. (Schubert 2013, 67.)

Toisessa osiossa käsitellään muun muassa matkaa Suomeen, ensireaktioita ja muutoinkin miesten ajatuksia Suomesta, suomalaisista ja maan kulttuurista. Kolmannessa kappaleessa tuon esille miesten ajatuksia meneillään olevasta koulutuksesta, olosuhteista Helmessä ja muita koulutukseen liittyviä seikkoja. Neljäs kappale käsittelee hiukan kieliasioita ja viimeisessä keskitytään ihmisten väliseen kanssakäymiseen, yhteydenpitoa omaisiin, vapaa-ajanviettoon sekä miesten unelmiin.

13.1 Kotimaa

Kaikki miehet olivat kotoisin samasta maasta. Tosin osa heistä oli asunut lapsuudessa myös naapurimaassa ja useammalla miehellä oli sukulaisia molemmissa maissa. Yhteydenpito sukulaisiin oli kaikilla miehillä melko vähäistä, mikä oli miehille vaikea asia.

Miehet puhuivat äidinkieltänsä lisäksi myös useita muita kieliä. Miehet olivat käyneet koulua hyvin vaihtelevasti. Vain yksi oli opiskellut yliopistossa muutaman kuukauden. Peruskoulun pari miehistä oli lopettanut jo neljän vuoden jälkeen. Muiden koulutustaso oli tältä väliltä. Kaikki miehet osasivat kuitenkin lukea ja kirjoittaa. Tosin yksi heistä kertoi omaavansa siltä osin melko heikot taidot.

Vaikka miehet olivat suhteellisen nuoria, yhtä lukuun ottamatta kaikille oli jo kertynyt työkokemusta. Työkokemusta oli mm. sähkö-, varasto-, puu-, rakennus- ja kuljetusalalta sekä maataloustöistä. Kokemusta löytyi myös köyden tekemisestä, kivien räjäyttämisestä, myllyssä työskentelystä, ompelimesta ja paimenen töistä. Eräs haastateltavista kertoi, että kotimaassa useisiin ammatteihin ei vaadita koulutusta, mikä selittää työskentelyn näinkin monilla eri sektoreilla.

Seitsemästä haastattelemastani miehestä kuusi kertoi olleensa kotimaassaan vaarassa. Yksi miehistä ei voinut sopeutua siihen, että maassa ei ollut uskonnonvapautta. Varsinaisten vaaratilanteiden lisäksi miehet kokivat vaikeiksi asioiksi mm. sosiaaliturvan puuttumisen, kiellon ystäväystyä ja syödä ulkomaalaisten kanssa, kiellon tavata tyttöjä kahden kesken, tasa-arvon puuttumisen ja eräs miehistä koki maanmiehensä laiskoiksi.

”He eivät ole käyneet koskaan kouluja, he eivät oppineet jotain hyviä asioita, he eivät oppineet miten me voimme elää helposti . . . on myös hyviä ihmisiä mutta enemmän kun ovat lukutaidollisia.”

Toki kulttuurista löytyi paljon myös hyviä asioita. Näitä olivat mm. ikäihmisten kunnioittaminen sekä perheiden tiivis ja lämmin yhteydenpito. Kotimaassa halaaminen oli jokapäiväistä ja luontevaa. Ihmiset kulkivat isoissa ryhmissä tai vähintäänkin kahdestaan toisen henkilön kanssa.

13.2 Matka Suomeen ja ajatuksia Suomesta

Lähtiessään kotimaastaan miehet eivät välttämättä tienneet lopullista määränpäättään. Miesten matkareitti kulki useimmiten lähes kymmenen valtion kautta. Matkaa taitettiin muun muassa kävellen, autolla, junalla, veneellä ja laivalla. Monet joutuivat maksamaan matkasta salakuljettajille, toiset pystyivät ostamaan virallisia matkalippuja. Suurin osa miehistä saapui ensimmäiseksi Pohjois-Suomeen. Haastatteluhetkellä miehet olivat viettäneet Suomessa 2—

3.5 vuotta. Helmeen miehet tulivat tavallisesti vastaanottokeskuksista. Miehet olivat aloittaneet opinnot pääosin edellisen vuoden syksynä. Joku oli tullut jo aiemmin.

Suomesta tiedettiin etukäteen joitakin asioita. Näitä olivat esimerkiksi yhteys Nokia-puhelimeen, maan sijainti Pohjois-Euroopassa, kylmä maa ja auringon vähäinen näyttäytyminen talvella, hyvä maa mutta kaukana, eri uskonto, tuttu nimi, hyvä turvallinen maa ja hyvät opettajat.

Ensireaktioita Suomesta miehillä oli erilaisia. Maa vaikutti hyvältä, kauniilta, ei kovin kylmältä, ihmiset vaikuttivat rauhallisilta, kilteiltä ja ystävällisiltä ja syksy oli kaunis. Eräs mies taas kertoi, ettei muista ensimmäisestä päivästä mitään, eikä hän edes ajatellut mitään. Toinen taas kertoi, että saavuttuaan Suomen puolelle hän oli tavannut ulkomaalaisen perheen, joka oli maahan pettyneenä lähdössä pois. He olivat varoitelleet, että Suomessa ei ole hyvää olla. Mies ei kuitenkaan tästä säikähtänyt vaan jatkoi matkaa. Yksi miehistä oli saapunut maahan joulun aikaan ja tuolloin kylmyys oli asia, mihin hän oli kiinnittänyt huomiota. Eräessä miehessä ihmetystä herätti kovasti seikka, että vieraat ihmiset olivat niin kilttejä ja auttoivat heitä.

”Mä olin iloinen, että mä saavuin Suomeen. Mä olin optimistinen, että täällä kaikki menee hyvin.”

”Ensimmäisenä mä ajattelen, tämä maa on kylmä, mutta ihmiset oli tosi rauhallinen ja he ovat ystävällinen.”

Pääosin miehet olivat tyytyväisiä kaikkiin Suomessa saamiinsa palveluihin, koskivat ne sitten sosiaali- tai terveystalveta tai vaikka julkista liikennettä. Suomen valtiota pidettiin hyvänä vähäisen korruption ja hyvän lainsäädännön vuoksi. Koulutusmahdollisuuksia pidettiin erinomaisina. Osa miehistä ihmetteli suomalaisten hiljaisuutta ja rauhallisuutta, mutta sitä ei pidetty pahana asiana. Heidän mielestään suomalaiset olivat myös aina valmiita neuvomaan asioissa, rehellisiä ja kohteliaita. Erityisen hyvänä asiana monet miehistä pitivät sitä, että Suomessa voi elää vapaasti ja täällä on myös uskonnonvapaus. Kauniita asioita miesten mukaan Suomessa olivat kesä, järvet, metsät ja kasvillisuus.

”Teillä on hyvät palvelut valtiossa, ne eivät ole tyhmä, ne eivät ole rosvo, ne eivät valehtele se on hyvä lahja teille suomalaisille. Teillä on kesällä tosi kaunis maa . . . Teillä on hyvä laki, elämän systeemi täällä minulle, ehkä minun mielestä on paras.”

”Talvi pitkä on ja pimeä mutta suomalaiset tekivät ja he rakensivat Suomen maan. Heillä on nyt maailmassa on hyvä maa.”

”Mä menen lääkäriin tai sosiaali, kaikki tekee tosi hyvin minulle asia.”

”Jos mä en olisi [oma kansalaisuus], mä haluaisin olla suomalainen.”

Monia asioita Suomen kulttuurissa miehet pitivät hienoina asioina. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että miehen ja naisen tasa-arvo on hieno asia. Kotimaassa sitä ei ollut. Eräs miehistä kertoi jopa, että kokee naisen ylempiarvoisena. Samainen mies ihaili suomalaisten täsmällisyyttä ja vastuullisuutta. Hän kertoi huomanneensa, että aika ja terveys ovat suomalaisten pääomaa ja ajatteli itsekin niin. Miehistä oli hienoa, että naistenkin kanssa saattoi ystäväystyä. Yksi mies oli tyytyväinen siihen, että hän sai laittaa ruokaa. Kotimaassa se ei hänen mukaan olisi ollut mahdollista.

”Minulle oli tärkeää, että hän [nainen] itse pitää ymmärtää mitä pitää tehdä.”

Vaikeitakin asioita Suomesta löytyi. Suurimmalle osalle miehistä pitkä, pimeä ja kylmä talvi oli varsinkin aluksi ollut hankala. Osa kertoi siihen jo tottuneensa. Yksi haastateltava tosin löysi talvestakin hyvän puolen: pimeässä oli helpompi nukkua! Alkuaika vastaanottokeskuksessa oli osalle miehistä ollut rankkaa. Paikka, kieli, kulttuuri ja ihmisetkin olivat vieraita. Tähän asiaan oli haastatteluvaiheessa jo tullut helpotusta. Yksi haastateltava oli aina asunut kaupungissa ja koki nykyisen paikkansa hieman liian hiljaiseksi. Eräs vain vähän kouluja käynyt mies koki suomen kielen hyvin vaikeaksi. Toiselle taas sauna oli ollut aluksi kauhistus. Nyt hän kuitenkin piti siitä ja kertoi, että noin puolet kurssilaisista kävi säännöllisesti saunassa.

”Luonto on vähän vaikea, pimeys ja kylmyys.”

”Hiljaisuudesta mä en tykkää aina paljon.”

Yksi haastateltava kertoi, että hänen on ollut hyvin vaikea hyväksyä sitä, että ikäihmisiä ei kunnioiteta tarpeeksi Suomessa. Samoin hän ei pitänyt siitä, että uskontoa ei koulussa opetettu kaikille. Asia mitä hän oli ihmetellyt, oli myös se, että nuoret muuttivat jo varhain itsenäisesti asumaan. Kotimaassa nuoret olivat aina asuneet vanhempiensa kanssa, kunnes menivät naimisiin.

Suurin osa miehistä oli saanut jo kaksi negatiivista päätöstä oleskeluluvasta. Tämä asia oli luonnollisesti vaikea ja vaivasi miesten mieltä kovasti. Osa miehistä oli kuitenkin asian suhteen optimistisia ja ainakin toivoivat kovasti, että positiivinen päätös vielä tulisi. Kaikki miehet siis halusivat kotiutua ja jäädä Suomeen.

”Kaikki maahanmuuttajat saivat negatiivisia päätöksiä, sitten se vähän, se oli minulle outo asia.”

”Vaikka meillä on vaikea tilanne tällä hetkellä, mä en tiedä miksi ja miten elämä on, elämän todellinen eläminen on maailman kätkeytin jalokivi. Hyvin harvat elävät oikeasti, useimmat ovat vain olemassa.”

”Nyt tänään minun pitää tehdä jotakin, koska tänään minä elän.”

”Minun unelma ei ole tämä, että minä saan Suomen passin . . . mutta kyllä minä ole motivoitunut, että minä jään Suomeen.”

13.3 Meneillään olevaan koulutukseen liittyvät asiat

Kotoutumisvalmiuksia edistävässä koulutuksessa opiskelun pääpaino oli suomen kielessä. Raamattua opiskeltiin myös paljon, sekä suomeksi, että miesten äidinkielellä. Näiden lisäksi miehet kertoivat, että opiskeluun kuului työharjoittelu, siivousta, ruoanlaittoa, kulttuuriin ja arkipäivän elämään liittyviä asioita, elämää Suomessa ja yleensäkin kaikkia kotoutumisen kannalta tärkeitä asioita. Kukin opiskelija toimi myös vuorollaan järjestäjänä, jolloin erilaisissa tehtävissä sai käytännön harjoitusta ja oppi vastuunkantamista. Järjestäjän vuorot jakautuivat siivoukseen, ruokahuoltoon ja opetusluokkiin liittyen. Opetussuunnitelman ulkopuolinen vapaaehtoisvoimin toteutettu englannin kielen opetus oli alkanut paria viikkoa aiemmin.

”Olin myös työharjoittelussa. Oli minulle tärkeä kokemus.”

Kaikkein tärkeimpänä miehet pitivät suomen kielen ja raamatun opetusta. Miehet halusivat kasvaa sekä ihmisinä, että kristittyinä, ja kaipasivat paljon tukea. Yhteiset laulu- ja rukoukset koettiin tärkeiksi. Miehistä oli hienoa, että lauluissa ja raamatun opetuksessakin saattoi toisinaan käyttää omaa äidinkieltä. Kukaan miehistä ei keksinyt yhtäkään asiaa, mikä ei olisi opetuksessa ollut tärkeää.

”Raamattu oli minulle tärkeä [tärkeämpi], kuin suomen kieli.”

”Meillä on hyvä asunto ja hyvä ruoka ja jos me tarvitsemme apua he auttavat meitä.”

”Täällä on tärkeää, että me opimme hyviä asioita, että meille neuvotaan miten me asumme Suomessa ja meille neuvotaan miten kristitty olla Suomessa.”

”Mun mielestä täällä on sellainen paikka, että sä kasvat.”

Opettajat saivat miehiltä pelkkää kiitosta. Kaikkien mielestä opetus oli ollut parasta mahdollista. Opettajat olivat miesten mukaan aina hyvällä tuulella ja ystävällisiä. He olivat aina valmiita neuvomaan asiassa kuin asiassa. Samoin muiden linjojen opiskelijoista miehillä oli ainoastaan hyvää sanottavaa. Miehet olivat saaneet apua mm. junalippujen varaamisessa ja myös muissa arkipäivän elämään kuuluvissa asioissa.

”Täällä on hyvä opettajat ja he joka päivä opettivat ystävällisesti ja he yrittävät, että opitaan. Opettavat meitä hyvin.”

”Aina jos he tulevat luokkaan heillä on hymyilee ja he eivät vihainen ja jos joku meiltä on huono tuntuu, he eivät tule vihaiseksi.”

”Meidän opettajat eivät opeta meille vain suomen kieltä, he opettavat meille elämää. Paras!”

”Kun matkustamme, mitä pitää sanoa? Mihin mä meen? Mistä mun pitää ostaa lippuja? Millä junalla pääsee vaikka Tampereelle?” [Näitä opetetaan]

Kaikkeen muuhunkin miehet olivat opistolla tyytyväisiä. Ruoka oli hyvää, terveellistä ja sitä oli tarpeeksi. Joskin yhden miehen mielestä suomalainen ruoka oli hieman mautonta. Miehillä tarjottiin aamupalan ja iltapäiväkahvin lisäksi kaksi lämmintä ruokaa päivässä. Asumisjärjestelyjä pidettiin myös onnistuneina. Osa miehistä asui omassa huoneessa, osa jakoi huoneen toisen henkilön kanssa. Myös se, että asunnot olivat lähellä opetustiloja, oli miesten mielestä hyvä asia. Ruokatauolla saattoi vaikka käydä ottamassa päiväunet.

”Helppoa, että meillä on koulu lähellä.”

Ainoastaan yksi mies koki hankalana sen, että opistolla ei työskennellyt sairaanhoitajaa. Jos joku kurssilaisista sairastui, tuli ensin ottaa yhteyttä maahanmuuttajalinjan sosiaali- ja terveyshuollon asioita hoitavaan avustajaan, joka taas otti yhteyttä vastaanottokeskukseen. Tätä kautta pääsi lääkärin vastaanotolle. Mies koki tämän melko työläänä. Haastateltavan mukaan avustava henkilö oli kovin työllistetty, joten heitä olisi voinut olla useampikin.

Kysytyäni mitä opetussuunnitelmaan voisi vielä lisätä, vaati se miehiltä hieman miettimisai-
kaa. Muutamia ehdotuksia kuitenkin löytyi. Kotoutumisopetusta toivottiin lisää. Yksi miehistä sanoi, että yleensä kirjallisuutta, suomen kielen ja raamatun opetusta voisi olla vielä enemmän. Toisen mielestä taas englannin opetuksen voisi ottaa viralliseen ohjelmaan, koska Suomen ulkopuolella ei suomella tai hänen äidinkielellään pärjää. Eräs mies toivoi, että koulutukseen voisi sisällyttää tietotekniikkaa. Joku miehistä toivoi monipuolisempaa musiikin opetusta, toinen taas enemmän liikuntaan liittyviä asioita. Opiston oma kuntosali oli hänen mielestään melko vaatimaton. Yksi miehistä pohdiskeli, että olisiko joskus tulevaisuudessa mahdollista opiskella paikassa jopa teologiksi. Toki hän ymmärsi, että sitä ei voi sisällyttää nykyiseen koulutukseen, mutta erillisenä linjana mahdollisesti. Yksi miehistä ei keksinyt mitään lisättävää kurssiin. Eräs mies totesi, että normaalisti kouluissa opiskellaan yleissivistäviä aineita, mutta tämän koulun ei ollut tarkoituskaan olla ”sellainen” koulu, joten kaikki oli ihan hyvin. Hän jatkoi, että heille opetettiin hyviä asioita ja miten Suomessa eletään, ja nämä olivat riittäviä asioita.

”Laulun opetus, musiikin opetus on hyvä jos olla.”

”Voisi olla kaksi päivää suomea, kaksi päivää on raamattua ja yksi päivä englantia.”

Kotoutumisvalmiuksia edistävä koulutus kestää tällä hetkellä yhden vuoden, syys- ja kevät lukukauden. Neljä miestä toivoi, että koulutus olisi kaksivuotinen (yksi heistä ehdotti jopa kolme vuotta). Kahden miehen mielestä vuosi oli sopiva aika ja yhdellä ei ollut asiasta mielipidettä.

”Mä ajattelen koulu voi olla pidempi . . . kaksi tai kolme vuotta.”

Kysyin miehiltä, miten nykyinen koulutus on vaikuttanut heidän kotoutumiseensa. Tämä oli hieman vaikeasti ymmärrettävä kysymys, joten yhdeltä mieheltä vastaus jäi vallon saamatta. Miehet korostivat suomen kielen oppimisen tärkeyttä. Joidenkin vastauksissa näkyi ehkä varsinaista koulutusta enemmän mieltymys paikan ilmapiiriin ja mahdollisuuteen kasvaa kristittyinä.

”100 prosenttia hyvä, että mä olen täällä . . . minä opin paljon suomea täällä.”

”Tämä on paras paikka!”

”Enemmän haluan jäädä [Suomeen].”

”100 prosenttia helppo minulle, koska mä opin suomea.”

”Kun tulin tänne mä kasvasin vähän enemmän kuin [edellisen paikkakunnan nimi]. Ja myös raamatussa, mutta vieläkin haluan kasvaa enemmän. Joo, todella vaikutti minulle.”

13.4 Suomen kieli ja muut kielet

Miehet puhuivat lukuisia eri kieliä, vaikka kaikilla oli sama äidinkieli. Suomen kielen oppimista miehet pitivät kotoutumisen kannalta hyvin tärkeänä. Näin keskustelu suomalaisten kanssa onnistuisi varmimmin. Kielen oppimista pidettiin myös haastavana. Tietyt kirjaimet ja lauserakenteet olivat vaikeita. Tärkeää heidän mielestään oli kuitenkin oppia niin lukemaan, kirjoittamaan kuin puhumaankin suomen kieltä. Se, saivatko miehet suomen kielen opetusta tarpeeksi, riippui erään miehen mukaan täysin henkilön aiemmasta koulutustasosta. Jos esim. luku- ja kirjoitustaito oli jo kotimaassa ollut heikko, oli oppiminen vaikeampaa. Yksi miehistä totesi joskus väsyvänsä opiskeluun, mutta kertomansa mukaan yritti kuitenkin sinnikkäästi puhua kieltä ja jatkaa opiskelua.

”Mä en voi kirjoittaa ja hyvin lue äidinkieli, koska mä en aikaisemmin mene kouluun.”

”Suomen kieli on vähän vaikea, koska mä aikaisemmin mene kouluun, minulle vähän vaikea.”

Suomen kielen käyttötilanteissa oli useamman miehen mukaan ongelmana se, että suomalaiset puhuivat liian nopeasti ja puhekieltä. Kurssilla taas opetettiin kirjakieltä. Yksi kurssilainen oli saanut apua ongelmaansa kehottamalla suoraan puhekumppaniaan käyttämään selkokieltä. Usein oli käynyt myös niin, että kun suomalainen oli huomannut miehen muualta muuttaneeksi, oli hän ruvennut puhumaan englantia, vaikka miehet olisivat halunneet harjoitusta suomen kieleen. Toki kaikki suomalaisetkaan eivät puhu englantia, joten kaikkien kanssa tätä ongelmaa ei ollut esiintynyt. Toisinaan taas miehet itse korvasivat puuttuvia suomen sanoja englannin kielellä. Sain seuraavanlaisia vastauksia, kun kyselin miesten suomen kielen käytöstä:

”Joo käytän mutta meillä on virheitä, kun me puhumme.”

”Joo kyllä, mä halusin aina puhua suomalaisten kanssa koska me opiskelemme kirjakieli mutta suomalaiset puhuvat puhekieli.”

Pääosin miehet kertoivat selviävänsä jokapäiväisessä kanssakäymisessä suomen kielellä. Suurin osa halusi kuitenkin virastoihin ja esimerkiksi lääkäriin tulkin mukaansa. Yksi miehistä kertoi tekevänsä lääkärikäynnitkin itsenäisesti.

”Mä aina menen yksin, jos mä puhun sairaanhoitaja ja lääkärin kanssa.”

13.5 Ihmissuhteet, vapaa-aika ja muita tuntemuksia

Helmessä työskentelevien, siellä opiskelevien tai muuten vierailevien ihmisten lisäksi miehet eivät olleet juurikaan tutustuneet muihin paikkakuntalaisiin. Yksi miehistä oli työharjoittelussa tutustunut joihinkin asukkaisiin ja kokemukset olivat olleet myönteisiä. Helmen muiden linjojen opiskelijoiden kanssa ystävyyssuhteita oli syntynyt.

”Täällä minulla on paljon suomalainen ystävä ja kaikki on ystävällinen maahanmuuttajan kanssa.”

Muilla paikkakunnilla suurimmalla osalla miehistä oli useampiakin suomalaisia ystäviä. Eräs mies kertoi, että hänellä on Suomessa jopa omat ”vanhemmat”. Hän oli vierailut heidän luonaan ja valmistanut heille oman maansa ruokaa, josta nämä olivat kovasti pitäneet. Ystävät olivat usein vapaaehtoistyöntekijöitä tai seurakuntien kautta tutuksi tulleita ihmisiä. Vain yksi miehistä totesi, että kavereita hänellä on, mutta ystäviä ei. Ystävistä eräs mies kertoi seuraavaa:

”He opettivat meitä, kun ensin me tulimme Suomeen ja emme ymmärtäneet mitään suomen kieltä ja yrittivät paljon. Kahdeksan ja yhdeksän kuukautta he opettivat meitä ja aina kävivät meitä katsomassa.”

Yhdelläkään miehellä ei ollut biologisia sukulaisia Suomessa. Kolmella miehellä oli sellainen tilanne, että omaiset olivat katkaisseet kaikki yhteydet uskontoon liittyvien näkemyserojen vuoksi. Eräs heistä kuitenkin kertoi, että sai aina joltakin kyläläiseltä kuulla äitinsä voinnista. Tämä oli hänelle tärkeä asia. Yksi mies pystyi puhumaan äidilleen ja sisaruksilleen, kun isä ei ollut kotona. Sisarukset kuulemma ikävöivät häntä kovasti. Eräs mies kertoi soittlevansa äidille joskus, mutta näkemyserojen vuoksi puhelut eivät aina olleet kovin miellyttäviä. Yksi mies kertoi pitävänsä yhteyttä vain sisareensa. Erään miehen äiti taas haluaisi pitää yhteyttä poikaansa, mutta ei osannut käyttää kännykkää. Sisaret eivät halunneet auttaa äitiä kännykän käytössä. Heikosta yhteydenpidosta huolimatta omaiset olivat miehille tärkeitä.

”Äiti on tosi painava sana. Meidän pitää tietää mikä on äidin arvo meille, minulle.”

Miesten kokemukset suomalaisista olivat suurimmaksi osaksi positiivisia. Kuitenkin neljällä miehellä oli myös ikäviä kokemuksia. Paria miestä oli syljetty. Kahdelle miehelle oli kiroiltu ja huudettu muita ikäviä asioita. Eräs näistä neljästä miehistä totesi, että hän ymmärtää kaikissa maissa olevan hyviä ja pahoja ihmisiä, eikä antanut asian vaivata liikaa. Yksi miehistä ei ollut koskaan kokenut rasismia ja kaksi ei ainakaan haastatteluhetkellä muistanut koke-neensa.

Kaksi miestä kertoi kokevansa silloin tällöin yksinäisyyttä. Suuri ongelma tämä ei kuitenkaan ollut, koska Helmessä oli hyvä ilmapiiri ja ihmisten välillä vallitsi keskinäinen kunnioitus. Toi-nen miehistä koki Helmen väen olevan samaa perhettä kanssaan. Hän kertoi, että vastaanot-tokeskuksessa yksinäisyys oli ollut paljon isompi ongelma. Muut miehet eivät kokeneet itseään ollenkaan yksinäisiksi. Osa heistäkin painotti, että suomalaiset ovat nyt heidän perheensä ja heidän oli hyvä olla opistolla.

”Täällä ei [yksinäinen], täällä mä tunnen, että mä olen vahva.”

”Suomalaiset on nyt minulla perhe, koska he antavat meille tila, leipää ja vettä.”

Vapaa-aikana kaikki miehet hoitivat kuntoaan kuntosalilla. He käyttivät sekä Helmen omaa salia, että yleistä kuntosalia. Tämän lisäksi suosittuja lajeja olivat kesällä jalkapallo muiden opiskelijoiden kanssa ja futsal koulun salissa. Osa miehistä kävi uimassa, käveli, hölkkäsi ja pelasi sählyä. Yksi mies kävi myös marjastamassa.

Liikunnallisten harrastusten lisäksi miehet lukivat, tekivät kotitehtäviä, katsoivat elokuvia ja keskustelivat. Viikonloppuisin he saattoivat matkustella ja kävivät kirkossa.

”Yleensä minä tykkään opiskella, ehkä olen yleensä aina kotona.”

Haastattelun lopuksi kysyin miehiltä heidän unelmistaan. Kaikki eivät osanneet pukea unelmiin sanoiksi. Muiden vastauksissa tuli selvästi esille halu Suomeen jäämisestä. Myös opiskelu, työpaikka ja perhe kuuluivat asioihin, joita miehet itselleen toivoivat.

”Ensin, että mä jään Suomeen, sitten opin suomen kieltä ja meillä oli työpaikka. Ehkä myöhemmin perhe, mutta se on vaikeaa.”

”Oleskelulupa ja ammatti, koulu.”

”Mä haluan mennä töihin tai mä en halua istua vastaanottokeskuksen, koska mä en tykkää, mä masentunut [vastaanottokeskuksessa].”

”Mä toivon oleskelulupaa . . . toivon opiskelen ehkä sairaanhoitaja, vartija tai siivooja . . . myös työpaikka . . . mä toivon löydän puolison.”

14 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, kuinka turvapaikanhakijat olivat kokeneet kotoutumisvalmiuksia edistävän koulutuksen sekä kantaväestön ja yhteiskunnan tuen vaikuttavan kotoutumiseensa. Pohjustin myös työtäni selvittämällä hiukan haastateltavien miesten taustoja sekä aikaa ennen edellä mainitun koulutuksen aloittamista.

Alkuvaiheet vastaanottokeskuksessa olivat olleet monelle miehelle vaikeaa aikaa, eikä masennoitakaan ollut täysin vältytty. Nämä miehet kävivät todennäköisesti läpi kulttuurishokkia. Siinä ihminen kokee olevansa ikään kuin ”ulkona” kaikesta mahdollisesta. Yhtäkkiä kaikki vanha on kadonnut ja tilalla on uusia asioita. Ei juurikaan tuttuja ihmisiä ja sen lisäksi kieli, ruoka, kulttuuri ja ilmasto ovat vieraita (The 4 Stages of Culture Shock 2018). Osa miehistä kuvasi aikaa vastaanottokeskuksessa vain istumiseksi ja odottamiseksi, eikä tekemistä juurikaan ollut.

On nähty, että vastaanottokeskuksessa viihtymiseen voi vaikuttaa oleellisesti henkilön lähtöolosuhteet. Jos henkilö on elänyt aiemmin rauhallista elämää hyvässä perheessä, ehtinyt opiskelemaan, ja menettänyt perheensä vasta äskettäin, voi asettuminen vastaanottokeskukseen olla hyvin vaikeaa. Menetykset ovat järkyttäviä ja ne ovat tuoreessa mielessä, mutta ne ovat kestäneet verrattain vähän aikaa. Kun taas henkilö, joka on ehkä menettänyt perheensä jo lapsena ja elämä on siitä lähtien ollut taistelua hengissä pysymiseksi, saattaa kokea elämän vastaanottokeskuksessa suurena parannuksena elämäänsä. (Husseini 2017, 25.)

Haastattelemieni miesten kohdalla kokonaistilanne oli ratkaisevasti parantunut miesten aloitettua kotoutumisvalmiuksia edistävän koulutuksen Helmessä. Monet asiat siellä olivat lisänneet miesten hyvinvointia. Miehillä oli mielekästä puuhaa päiviksi ja myös iltaisin oli mahdollisuus harrastaa varsinkin liikuntaa monipuolisesti. Lisäksi miehet kokivat ilmapiirin Helmessä hyvin lämpimänä ja he kokivat olevansa yhtä perhettä muun väen kanssa. Paikka tuntui koidilta ja miehet kokivat, että koulutus oli tehokas ja sekä oppimisen, että kotoutumisen kannalta huomattavasti vastaanottokeskusta parempi paikka. Opettajat osasivat miesten mukaan asiansa ja olivat parhaita mahdollisia. Yksi miehistä kuvailikin erästä opettajaa heidän äiti-hahmokseen. Kielen oppiminen oli edistynyt huomasti ja myöskin miehille tärkeä asia kristittyinä kasvamisesta oli toteutunut. Kuten tuloksista kävi ilmi, oli joitakin asioita mitä miehet toivoivat, että koulutukseen lisättäisiin, mutta kaikki ensiarvoisen tärkeät asiat sisältyivät siihen jo.

Kotoutumista oli myös helpottanut opiskelupaikan kaunis ympäristö, miesten tyytyväisyys asumisjärjestelyihin, aterioihin ja siihen, että paikkakunnalta oli melko hyvät liikenneyhteydet eri paikkoihin. Hieno asia oli myös se, että henkilökuntaan kuului miesten äidinkieltä taitava henkilö. Tämän on katsottu olevan suuri apu, kun suomen kieli ei ole vielä hyvin hallinnassa (Anis 2013, 159). Monien Suomessa tärkeiden arjen taitojen oppiminen opistolla oli myös helpottanut kotoutumista. Neuvoja sai miesten mukaan kaikkeen mihin he olivat niitä tarvinneet. Puukari & Korhonen (2013, 38) painottavatkin ohjauksen ja neuvonnan merkitystä varsinkin maahan muuton alkuvaiheessa. On tärkeää, että työntekijät kykenevät asettumaan neuvoa tarvitsevan asemaan, auttavat erilaisissa käytännön asioissa, tukevat henkisesti sekä osoittavat aitoa ja inhimillistä kiinnostusta. Näin kohtaamisista muodostuu rohkaisevia ja rakentavaa.

Helmessä miehet olivat tyytyväisiä myös siihen, että siellä oli opiskelijoita muiltakin kursseilta. Tämä helpotti sekä ystävyysuhteiden syntymistä suomalaisten kanssa, että kielen oppimista, mitkä molemmat ovat kotoutumista edistäviä tekijöitä (Schubert 2013, 65). Suomalaisten kanssa monesti ainoa yhteinen kieli oli suomi, koska englantia ei useimmilla haastattelemillani miehillä ollut kovin vanha. Muilta opiskelijoilta oli myös saanut apua erilaisissa asioissa.

Kotoutumiseen ja motivaatioon kotoutua oli vaikuttanut miesten hyvinkin positiivinen kuva suomalaisista. Suomalaisia arvostettiin ja eräs haastateltava ilmaisi jopa halunsa tulla heidän kaltaisekseen. Vaikka muutamalla miehellä oli myös ikäviä kokemuksia, sillä ei ollut ollut heille kovinkaan suurta merkitystä, koska positiivisia kokemuksia oli kuitenkin niin paljon enemmän. Tätä huomiota tukee Siirtolaisuusinstituutissa keväällä 2012 opiskelijoilta kerätyn laajan kyselyaineiston tulokset. Erittäin myönteisesti maahanmuuttoon ja -muuttajiin suhtautuvia oli kyselyssä kolmannes vastaajista, kun taas erittäin kielteisesti suhtautuvia oli vähän yli 10 prosenttia. Muut vastaajista olivat tältä väliltä. Vastanneita oli yhteensä 14 568

henkilöä. Toki se, että hyvin kielteisesti suhtautuvia oli tämänkin verran, vaatii asennemuutosta kantaväestöltä. Asennevaikuttaminen on hidasta, mutta onneksi ei mahdotonta. (Söderling 2013, 22–29.) On tutkittu, että mitä enemmän ihmisellä on henkilökohtaisia kontakteja maahanmuuttajiin, sitä positiivisempaa suhtautuminen heihin yleensä on (Jaakkola 2009, 29). Ajattelenkin, että olisi hyvä yhä enenevässä määrin järjestää tapahtumia, joissa kantaväestö ja maahanmuuttajat voisivat rauhassa tutustua toisiinsa.

Miehet kokivat myös, että yhteiskunta oli tukenut heitä hienosti. Palvelut olivat toimineet ongelmitta. Vain yksi mies koki lääkärissä käymisen hankalaksi ja toivoi opistolle omaa hoitajaa. Oman hoitajan palkkaaminen yhtenä päivänä viikossa vaikkapa tunniksi voisi olla yksi ratkaisu. Tämä saattaisi vähentää lääkärikäyntien määrää. Toisaalta taas lääkärikäyntien yhteydessä miehet saivat kokemusta julkisilla kulkuvälineillä kulkemisesta ja asioiden hoidosta opiston ulkopuolella, mitkä ovat myöskin tarpeellisia taitoja. Selkeä tutorjärjestelmä saattaisi joissakin tapauksissa vähentää hoitajan tai lääkärin tarvetta. Miehillä oli takanaan vaikeita aikoja ja jos tarvetta olisi enemmän kuuntelijalle, voisi omasta tutorista olla iso apu.

Suomen kielen oppimisen lisäksi Helmen tavoitteina oli tukea kurssia käyvien henkilöiden hyvinvointia ja toimintakykyä, edistää heidän kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan, auttaa heitä löytämään oma paikkansa suomalaisen yhteiskunnan aktiivisina jäseninä ja tasapainoisina kristittyinä kristillisissä seurakunnissa sekä kasvamaan kristittyinä. Kun tuloksia tarkastelee Helmen omien tavoitteiden valossa, voidaan todeta, että siltä osin, kun tavoitteiden toteutumista voidaan tässä vaiheessa tarkastella, koulutuksessa on onnistuttu ja tulokset on saavutettu. Toki se ei olisi onnistunut ilman motivoituneita opiskelijoita, joten kunnia asiasta kuuluu myös heille.

Opinnäytetyöni tulos on hyvin samansuuntainen Häkkisen (2016, 70–71) Pro Gradun kanssa. Siinäkin haastateltavat (nuoret kotoutumiskoulutukseen osallistuneet aikuiset) olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä kotoutumiskoulutukseensa. Ohjauksessa oli tutkimuksen mukaan onnistuttu hyvin ja lähtötasotestin jälkeen haastateltavat oli ohjattu oikeisiin ryhmiin. Myös nämä haastateltavat olivat tyytyväisiä opetukseen ja koulutuksen avulla pystyttiin edistämään opiskelijoiden yhteiskunnallista osallisuutta. Opiskelijat oppivat suomen kieltä ja arjen perustaidot tulivat tutuiksi.

Pohjolan (2016, 76–78) Pro Gradun tuloksissa kävi ilmi, että hänen haastattelemansa henkilöt (nuoret maahanmuuttaja tytöt ja naiset) olivat kokeneet kotoutumisprosessissaan vaikeana löytää kuhunkin tilanteeseen oikeaa viranomaista tai auttajaa. Tästä huolimatta haastateltavat olivat kuitenkin nähneet mahdollisuutensa elää Suomessa melko hyvinä. Kielitaidon, työllistymisen ja ystävien löytymisen he katsoivat edesauttavan kotoutumista merkittävästi. Omat haastateltavani eivät olleet nähneet oikean viranomaisen löytämistä ongelmana. Kuten jo edellä kävi ilmi, Helmessä toimiva avustustyöntekijä ja muukin henkilökunta olivat miesten

mukaan pystynyt neuvomaan heitä vaikeissakin asioissa. Oleskeluluvan saamiseen miehet eivät voineet kovin paljoa vaikuttaa. Kuitenkin myös omat haastateltavani uskoivat mahdollisuuksiinsa pärjätä ja viihtyä Suomessa, jos siihen vain suotaisiin mahdollisuus. Kielitaito, opiskelu ja työnelämään sijoittuminen nousivat esille kotoutumista tukevinä asioina ja myöskin miesten haaveissa.

Opinnäytetyön tekeminen oli kohdallani aikaa vaativa, mutta myös mielenkiintoinen prosessi. Koin saavani tutkimuskysymyksiini vastaukset. Meneillään oleva koulutus oli vaikuttanut erittäin positiivisesti miesten kotoutumiseen. Samoin miehet olivat kokeneet kantaväestön sekä yhteiskunnan tuen. Miesten positiivisuus oli toisaalta minulle opinnäytetyön tekijänä haaste. Yhteistyökumppanini luonnollisesti halusi kehittää koulutustaan, mutta miesten tyytyväisyyden vuoksi kehittämideoita ei tullut kovinkaan paljoa. Päällimmäiseksi nousivat ehkä englannin kielen- sekä tietotekniikan opetus. Mielestäni molemmat ovat perusteltuja myös kotoutumisen näkökulmasta. Tietotekniikkaa tulee varmasti tarvitsemaan niin jatko-opinnoissa, kuin jossakin määrin lähes kaikissa työpaikoissakin. Toki koneiden hankinta jokaiselle opiskelijalle olisi melko iso taloudellinen kysymys, mutta ehkä opetuksen voisi toteuttaa pienemmissä ryhmissä ja näin myös pienemmillä kustannuksilla. Englannin kielen opetuksen näkisin myös tärkeäksi. Ainakin jatko-opinnoissa sitä saattaa tulla tarvitsemaan. Myöskin siinä tapauksessa, että miehet eivät saisikaan oleskelulupaa, olisivat molemmat taidot hyödyllisiä.

Vaikka itse koin, että koulutus oli kattava eikä kehitettävää paljoa löytynyt, oli yhteistyökumppanini kuitenkin tyytyväinen työhöni. Opinnäytetyöni tarkastanut opettaja kertoi sen olevan ajatuksia herättävä ja hänestä oli tärkeää ja mielenkiintoista kuulla opiskelijoiden mielipiteitä koulutukseen ja kotoutumiseen liittyen. Hän kertoi, että työstä kootaan henkilökunnalle infopaketti, mikä on hyödyllinen luettava niin vanhoille, kuin kaikille uusillekin työntekijöille. Myös haastateltavat olivat tyytyväisiä, kun saivat äänensä kuuluville.

Maahanmuuttajien kotoutumista on tutkittu paljon. Itseäni kiinnostaisikin muutaman vuoden päästä tehtävä tutkimus haastattelemani henkilöiden tai muiden samaiseen koulutukseen osallistuneiden parissa. Olisi erittäin mielenkiintoista kuulla miten he ovat tulevaisuudessa sijoittuneet Suomen yhteiskuntaan. Ovatko haastattelemani miehet jatkaneet opiskeluja ja päässeet työelämään? Ovatko tulokset edelleen samansuuntaisia muiden aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa, vai onko selviä eroja havaittavissa? Ovatko ajatukset esim. kotoutumisvalmiuksia edistävästä koulutuksesta edelleen samansuuntaisia, vai onko myöhemmässä vaiheessa tullut esille asioita, joita olisi ollut hyvä opiskella jo koulutuksen aikana? Olisi myös mielenkiintoista kuulla, miten miesten unelmat ovat käyneet toteen. Oman mielenkiintoni lisäksi tämänkaltaiset tulokset olisivat varmasti hyödyllisiä kotoutumiseen liittyvän koulutuksen suunnittelussa.

15 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset

Opinnäytetyön tulosten tulisi olla luotettavia. Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi poikkeaa paljon toisistaan. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on olemassa vakiintunut luotettavuuden arviointikriteeristö. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole tarkkaa ohjetta. Tutkimuksen suorittaja joutuu siis vain tukeutumaan lähteisiinsä ja tekemään valintoja niiden pohjalta. Tämän vuoksi laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkistelu jää arvioiden varaan. (Kananen 2014, 145–146.)

Tieteellisessä tutkimuksessa käytetään kahta luotettavuusmittaria: reliabiliteettia ja validiteettia. Reliabiliteetti tarkoittaa tulosten pysyvyyttä. Tämä taas tarkoittaa sitä, että jos tutkimus tehtäisiin uudestaan, tulokset olisivat samanlaiset. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkitaan oikeita asioita. Validiteetti liittyy jo tutkimuksen suunnitteluun ja myös siihen, että aineisto analysoidaan oikein. Molemmat käsitteet ovat käytössä sekä kvantitatiivisessa, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Tosin niiden sisältö on määritelty edellä mainituissa tutkimuksissa hieman eri tavoin. (Kananen 2014, 147.)

Miten sitten itse kiinnitin huomiota siihen, että opinnäytetyöni olisi mahdollisimman luotettava? Tutkimuskysymysten kautta tulisi löytää vastaukset tutkittavaan asiaan, joten niitä mietin tarkasti. Haastattelujen teemat ovat myös hyvin tärkeitä. Vain oikeanlaiset kysymykset voivat tuoda vastauksia tutkimuskysymyksiin. Pyrin tekemään muistiinpanot mahdollisimman tarkasti ja mahdollisimman pian tapahtumien jälkeen. Olen alusta alkaen pitänyt päiväkirjaa opinnäytetyöhön liittyvistä tekemisistäni sekä pohtinut ja pyrkinyt selittämään valintojani. Nauhoitin haastattelut varmistuttuani, että se haastateltavalle sopii, havainnoin tilanetta/olosuhteita ja tein niiden aikana myös varalta jonkin verran kirjallisia muistiinpanoja. Mittasin haastatteluun kuluneen ajan ja kirjasin ylös kaikki keskeytykset. Analysointivaiheessa koitin pitää tutkimuskysymykset mielessäni ja olin myös asettanut ne tauluksi seinälleni. Sama koski tulosten tulkintavaihetta. Mitkä olivat tutkimuskysymysten kannalta oleellisia asioita. Minun tuli myös pitää huoli siitä, että omat asenteeni ja ennakkokäsitykseni eivät saa vaikuttaa haastatteluihin ja yleensäkin tutkimukseen millään lailla. Nämä ovat seikkoja, jotka tulivat esille Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (1997, 231–233, 266–269.) teoksessa ja siksi kiinnitin niihin erityistä huomiota.

Haastateltavien määrä oli pieni, mutta uskoakseni kuitenkin riittävä, koska parissa viimeisessä haastattelussa alkoi jo toistua samat asiat. Kaikki miehet olivat lähtökohtaisesti samasta maasta, joten kovin kattava tutkimukseni ei siinä mielessä ole. Tulokset olisivat saattaneet myös olla hyvin erilaisia, jos joukossa olisi ollut vanhempia tai enemmän perheellisiä ihmisiä. Nyt vain yksi haastateltava kertoi, että hänellä on vaimo kotimaassa. Tuloksiin olisi saattanut vaikuttaa myös se, jos jollakin haastateltavista miehistä olisi ollut oleskelulupa.

Asia mihin tutkija ei luonnollisesti voi vaikuttaa on se, puhuvatko haastateltavat totta. Myöskin väärinymmärrykset ovat mahdollisia perusteellisenkin informaation jälkeen. Miesten puutteellinen kielitaito tai oma tulkintani asiasta ovat saattaneet antaa hieman vinoutuneen vastauksen. Kuten edellä luimme, tutkimus vaikuttaa kuitenkin uskottavammalta, jos muut aiheesta tehdyt tutkimukset ovat päätyneet samankaltaisiin tuloksiin.

Jouduin myös pohtimaan paljon opinnäytetyötäni eettiset näkökulmat huomioon ottaen. Jo tavatessani Helmen linjavastaavan, hän sanoi, että haastateltavia ei saa missään nimessä työstäni tunnistaa. Myöskään paikkakunta ei saisi näkyä tutkimuksessani. Pohdin paljastaako paikan se, että haastateltavat ovat vain miehiä. Mietin pitäisikö sana ”miehet” jättää pois. Kysyin asiaa vielä eräältä toiselta opettajalta. Hän oli kuitenkin sitä mieltä, että sanan voi tutkimukseen laittaa. Hän sanoi myös, että kurssi loppuu toukokuussa ja sen jälkeen miehet hajaantuvat kuka minnekin, joten heitä olisi hyvin vaikea jäljittää. Päätin tehdä tutkimukseni alkuperäisen suunnitelman mukaan, mutta toki mahdollisimman tarkasti miehiä suojellen.

Olin varmistanut jokaiselta mieheltä halukkuuden haastatteluun. Miesten täytyi olla täysi-ikäisiä, koska mahdollisesti kotimaahan jääneiltä huoltajilta voisi olla vaikea saada haastattelulupia. Kävin ennen varsinaisia haastatteluja Helmessä tutustumassa mahdollisiin haastateltaviin ja kerroin heille opinnäytetyöstäni. Jätin heille myös kirjallisen informaation asiasta. Jokainen haastateltava kirjoitti myös erillisen tutkimusluvan. Haastattelutilanteessa varmistan vielä erikseen, että he ovat varmasti ymmärtäneet, mistä haastattelussa on kyse. Haastatteluista kertyvä aineisto on vain minun hallussani, eikä se tule päätymään kenenkään muun käsiin. Minä litteroin aineiston, analysoin sen ja kun en sitä enää tarvitse, tuhoan sen.

Lähteet

Painetut

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. painos. Helsinki: Tammi.

Husseini, N. 2017. Vastaanottokeskuksen elämää ohjaajan ja nuoren silmin. Teoksessa Honkasalo, H., Maiche, K., Onodera, H., Peltola, M. & Suurpää, L. (toim.) Nuorten turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottovaiheessa. Nuorisotutkimusseura Ry, 25.

Häkkinen, S. 2016. Kotoutumiskoulutus osana kotoutumisprosessia - Maahanmuuttajien omia kokemuksia. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden laitos. Jyväskylä.

Jaakkola, M. 2009. Maahanmuuttajat suomalaislaisten näkökulmasta. Asennemuutokset 1997–2007. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kielilaki 423/2003

Korhonen, V. 2013. Kulttuurien kohtaaminen yhteiskunnallisena kysymyksenä. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 36–37.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

Mäkisalo-Ropponen, M. 2012. Tavoitteena kotoutuminen-Valtion kotouttamisohjelman 2012-2015 painopistealueita. Teoksessa Hiltunen, S. (toim.) Maahanmuuttajien matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisu B:42. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 21-24.

Paananen, S. 2005. Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus.

Pietilä, I. 2013. Uuteen kulttuuriin sopeutuminen oppimisprosessina. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 47.

Pihlaja, S. 2017. Nuoret turvapaikanhakijat tarvitsevat monipuolista kotouttamista. Teoksessa Honkasalo, H., Maiche, K., Onodera, H., Peltola, M. & Suurpää, L. (toim.) Nuorten turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottovaiheessa. Nuorisotutkimusseura Ry, 39–40.

Pohjola, R. 2016. Nuorten maahanmuuttajien kotoutuminen. Etnografinen tutkimus kotoutumisen haasteista, mahdollisuuksista ja toiveista. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä.

Puukari, S. & Korhonen, V. 2013. Monikulttuurisen ohjauksen lähtökohdat. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 14.

Rastas, A. 2009. Rasismin kiistäminen suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa. Teoksessa Keskinen, S., Rastas, A. & Tuori, S. (toim.) En ole rasisti, mutta...Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Tampere: Vastapaino, 56–57.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Talib, M-T. & Lipponen, P. 2008. Kuka minä olen? Monikulttuuristen nuorten identiteettipuhetta. Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Turtiainen, K. 2013. Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen kunnissa. Teoksessa Korhonen V. & Puukari, S (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 191–195.

Ulkomaalaislaki 301/2004

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

Sähköiset

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. 2012. Opetushallitus. Viitattu 14.2.2018. http://www.oph.fi/download/139342_aikuis-ten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf

Anis, M. 2013. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Olemme muuttaneet- ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 159. Viitattu 2.10.2018. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/6b3705b8b96635c74800dd6cb2ec3dc3/1538463290/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_final%202608%20%283%29.pdf

Faktaa maahanmuutosta. Kotoutuminen. 2018. Viitattu 20.8.2018. <https://www.maahanmuutto.net/17>

Kotouttamispalveluilla tuetaan maahanmuuttajan kotoutumista Suomeen. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 13.2.2018. <http://tem.fi/kotouttamispalvelut>

Maahanmuuton toimijat ja vastuut. 2018. Sisäministeriö. Viitattu 5.10.2018. <https://intermin.fi/maahanmuutto/toimijat-ja-vastuut>

Maahanmuuton tunnusluvut 2016. 2017. Helsinki: Euroopan muuttoliikeverkosto. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 12.3.2018. http://emn.fi/files/1528/Tilastokatsaus_2016_FI_netti.pdf

Maahanmuuttajien kotouttaminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 5.2.2018. <http://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimuksiin. Sisäministeriö. Viitattu 10.2.2018. <http://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>

Miettinen, A. 2018. Maahanmuuttajat. Väestöliitto. Viitattu 5.12.2018. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Mitä kotoutuminen on? 2018. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 20.8.2018. <https://tem.fi/mita-kotoutuminen-on->

Mitä rasismi on? 2012. Suomen Punainen Risti. Viitattu 15.2.2018. <https://www.eirasis-mille.fi/mita-on-rasismi>

Mäntymaa, E. 2016. Rasismi räiskähti vuonna 2015 - Suomen viharikoksissa 53% kasvu. Yle uutiset. Viitattu 5.10.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-9273777>

Omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella. 2018. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 15.9.2018. <https://kotouttaminen.fi/omaehtoisen-opiskelun-tukeminen-tyottomyysetuudella>

Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Sisäministeriö. Viitattu 11.2.2018. <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Pakolaisuus Suomessa. Suomen pakolaisapu. Viitattu 9.8.2018. <https://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus-suomessa/>

Puukari, S. & Korhonen, V. 2013. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Olemme muuttaneet- ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 38. Viitattu 2.10.2018. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/6b3705b8b96635c74800dd6cb2ec3dc3/1538463290/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_fi-nal%202608%20%283%29.pdf

Pyykkönen, M. 2010. Uusfennomaanit ja maan tapa. Kulttuuritutkimus 4/2010. Viitattu 23.9.2018. https://www.jyu.fi/kulttuuritutkimus/pk4_10.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2018. Teemahaastattelu. Menetelmäopetuksen tietovaranto, KvaliMOTV. Viitattu 21.8.2018. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saukkonen, P. 2016. Maahanmuuttajien työllistyminen Helsingissä. Kvartti, kaupunkitiedon verkkolahti. Viitattu 23.9.2018. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/maahanmuuttajien-tyollistyminen-helsingissa>

Schubert, Carla. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Olemme muuttaneet- ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 63–69. Viitattu 6.9.2018. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/91bc0eed53163e04479d85a7ef92927/1536224998/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_fi-nal%202608%20%283%29.pdf

Sheikhani, A. 2018. Kotouttaminen, kaksisuuntainen ja jatkuva tie. Lapin ylioppilaslehti. Viitattu 18.3.2018. <http://lapinylioppilaslehti.fi/2018/02/19/kotouttaminen-kaksisuuntainen-ja-jatkuva-tie/>

Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Olemme muuttaneet- ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 17–29. Viitattu 2.10.2018. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/6b3705b8b96635c74800dd6cb2ec3dc3/1538463290/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_fi-nal%202608%20%283%29.pdf

The 4 Stages of Culture Shock. 2018. Global Perspectives. Viitattu 29.9.2018. <https://medium.com/global-perspectives/the-4-stages-of-culture-shock-a79957726164>

Turvapaikanhakija. 2018. Infopankki.fi. Viitattu 4.10.2018. <https://www.info-pankki.fi/fi/muutto-suomeen/olen-/turvapaikanhakija>

Vuoden 2017 tilastot: Turvapaikanhakijoita selvästi edellisvuosia vähemmän - ensimmäisen hakemuksen jätti reilut 2 100 hakijaa. 2018. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 23.9.2018. https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vuoden-2017-tilastot-turvapaikanhakijoita-selvasti-edellisvuosia-vahemman-ensimmaisen-hakemuksen-jatti-reilut-2-100-hakijaa

Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri. 2018. Väestöliitto. Viitattu 7.9.2018. http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

Yhdenvertaisuus. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 7.9.2018. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-osallisuus-ja-kotoutuminen/yhdenvertaisuus>

Julkaisemattomat

Maahanmuuttajalinjan opetussuunnitelma 2017–2018. 2018. Sähköpostiviesti 7.9.2018. Helmi.

Maahanmuuttajalinjan vastaava. 2018. Sähköpostiviesti 11.9.2018. Helmi.

Liitteet

Liite 1: Tutkimuslupa.....	45
Liite 2: Tutkimuslupa, haastateltavat.....	46
Liite 3: Tiedote haastateltaville	47
Liite 4: Haastattelukysymyksiä teemoittain.....	48
Liite 5: Arjentaiteiden taulukko	49

Liite 1: Tutkimuslupa

Tutkimuslupa

Laurea, Hyvinkää

Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö

Ohjaaja: Maire Antikainen

Opiskelija: Laura Mäkinen

Teen opinnäytetyötä aiheesta ”Turvapaikanhakijamiesten kotoutuminen, suomen kielen oppiminen ja kotoutumista edistävä koulutus kansanopistossa X.”

Tavoitteeni on tuottaa selvitys, kuinka kyseisen opiston opiskelijat ovat kokeneet edellä mainittujen asioiden toteutuvan. Selvityksen tarkoituksena on kehittää kotoutumista edistävää koulutusta ja sen myötä edistää maahanmuuttajien sujuvaa integroitumista yhteiskuntaan.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Kuinka turvapaikanhakijat kokevat saaneen tukea kotoutumiseensa?
  - Kuinka suuri merkitys turvapaikanhakijoiden mielestä heidän omilla resurssiteijöillään on asiaan?
2. Kuinka turvapaikanhakijat ovat kokeneet kotoutumista edistävän koulutuksen vaikuttaneen kotoutumiseen?
3. Kuinka turvapaikanhakijoiden mielestä kantaväestön ja yhteiskunnan tuki on vaikuttanut kotoutumiseen?

Tutkimusmenetelmäksi olen valinnut teemahaastattelut. Pyydän lupaa haastatella muutamaa opiskelijaa tutkimustani varten. Haastateltaville olen laatinut kirjallisen tiedotteen asiasta. Haastateltavien nimet eivät missään vaiheessa tule julki eikä heitä voi tutkimuksesta tunnistaa. En myöskään julkaise organisaation nimeä työssäni. Kun opinnäytetyöni valmistuu, tuhoan kaiken käyttämäni aineiston.

Tutkimusluvan myöntäjä _____

Päivämäärä _____

Opinnäytetyöntekijä _____

Kiitos!

Liite 2: Tutkimuslupa, haastateltavat

Tutkimuslupa haastateltavat

Teen opinnäytetyötä aiheesta ”Turvapaikanhakijamiesten kotoutuminen, suomen kielen oppiminen ja kotoutumista edistävä koulutus opistolla X”.

Tavoitteenani on tuottaa selvitys siitä, kuinka opiskelijat ovat kokeneet edellä mainittujen asioiden toteutuneen oppilaitoksessaan. Selvityksen tarkoituksena on kehittää koulutusta ja sen myötä edistää opiskelijoiden myöhempää integroitumista yhteiskuntaan.

Haastateltavien nimet eivät missään vaiheessa tule julki, eikä heitä voi tutkielmastani tunnistaa. Haastateltavat eivät myöskään sitoudu mihinkään haastattelun lisäksi.

Tutkimuslupaan tarvitsen haastateltavien henkilöiden allekirjoituksen.

Haastateltavan nimi: _____

Päivämäärä: _____

Kiitos!

Laura Mäkinen

Liite 3: Tiedote haastateltaville

Laurea, Hyvinkää

Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö

Ohjaaja: Maire Antikainen

Opiskelija: Laura Mäkinen

Hei

Teen opinnäytetyötä maahanmuuttajamiesten kotoutumiseen, kotoutumiskoulutukseen ja suomen kielen oppimiseen liittyen. Haastattelin tutkimukseeni mielellään muutamaa (5-7) miestä. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata, jos se tuntuu vaikealta.

Tutkimuksen tavoitteena on kehittää kotoutumiskoulutusta ja näin edistää maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan ja myöhemmin myös työelämään.

Kaikki haastateltavat esiintyvät nimettöminä, ja myöskään paikkakuntaa ei tutkimuksessa tuoda julki. Haastateltavia ei siis kukaan voi tunnistaa.

Haastattelut muutetaan tekstimuotoon ja tarvittaessa muokkaan tuloksia vielä niin, että tunnistaminen on mahdotonta. Kaikki tutkimusaineisto tulee vain minun käyttöni ja minä myös tuhoan materiaalin aikanaan.

Muokattu ja valmis versio julkaistaan sähköisesti Theseus-tietokannassa

Kiitos osallistumisesta!

Laura Mäkinen

Liite 4: Haastattelukysymyksiä teemoittain

Haastattelukysymyksiä teemoittain

Taustaa

1. Ikä
2. Millainen oli perheesi kotimaassa?
3. Koulutus ja työkokemus?
4. Mitä kieliä puhut?
5. Milloin ja miksi tulit Suomeen?
6. Tiesitkö mitään Suomesta etukäteen?
7. Mihin kaupunkiin saavuit ensin?
8. Kenen kanssa saavuit?
9. Mikä oli ensireaktio Suomesta ja tästä paikasta?

Kotoutumiskoulutus

10. Mitä asioita liittyy käymääsi kotoutumisvalmiuksia edistävään koulutukseen?
11. Mikä on ollut erityisen hyödyllistä?
12. Mikä ei ole ollut tarpeellista?
13. Mitä koulutukseen voisi lisätä?
14. Onko koulutus sopivan mittainen?
15. Onko suomen kielen opetusta ollut tarpeeksi ja onko se ollut tasokasta?
16. Oletko mielestäsi oikeassa tasoryhmässä?
17. Pystytkö selviämään suomen kielellä arkipäivän tilanteissa?

Kuinka sinut on otettu vastaan Suomessa ja tässä paikassa?

18. Miten koet opettajat ja koulutoverit?
19. Mikä on ollut helppoa, mikä vaikeaa.
20. Ovatko palvelut olleet toimivia?
21. Oletko tutustunut muihin, kuin opiston alueella oleviin suomalaisiin?
22. Onko sinulla suomalaisia ystäviä?
23. Kuinka opiston opiskelijat ja henkilökunta on ottanut sinut vastaan?
24. Oletko kokenut rasismia?
25. Suurimmat kulttuurierot?

Muuta

26. Mitä pidät Suomen ilmastosta?
27. Miten koet oman motivaatiosi kotoutumisprosessissa?
28. Mitä teet vapaa-aikana?
29. Parasta Suomessa?
30. Koetko yksinäisyyttä?
31. Viihdytkö hyvin?
32. Onko sinulla omaisia Suomessa? Jos ei, kuinka pidät heihin yhteyttä?
33. Kuinka kotouttaminen on vaikuttanut kotoutumiseen?
34. Mistä haaveilet?

Liite 5: Arjentaiteiden taulukko

Opetussuunnitelman perusteiden teema	Tarkempi teema	Viestintä- ja substanssitaidot	Mitä opiskellaan?
	Moduuli 1 tai 2 M1 = Moduuli 1:n teema M2 = Moduuli 2:n teema		
ARKIELÄMÄ, PERUSPALVELUT JA ASI-OINTI	Kotiaskareet M2	Ymmärtää ruoka- ja leivontaohjeita Ymmärtää erilaisia käyttöohjeita ja pakkausmerkintöjä (pesumerkinnot, pyykkitupa jne.)	<ul style="list-style-type: none"> • Ruoanlaitto • Leipominen • Siivous • Pyykinpesu
TERVEYS JA HYVINVOINTI	Hätätilanne M1	Osaa soittaa hätänumeroon Tuntee hätäpuhelun skeeman	<ul style="list-style-type: none"> • Hätänumero-sana • Numero 112 • Milloin hätänumeroon soitetaan? • Hätäpuhelun skeema • 112-sovelluksen lataaminen omaan puhelimeen
TERVEYS JA HYVINVOINTI	Hyvinvointi M2	Ymmärtää hygienian, ravitsemuksen ja liikunnan merkityksen hyvinvoinnille ja näitä teemoja käsitteleviä asiatekstejä Osaa keskustella edellä mainitusta aiheista, ilmaista yksinkertaisesti mielipiteensä ja perustella sen suppeasti	<ul style="list-style-type: none"> • Hygienia • Ravitsemus • Liikunta
YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ	Sää ja vuodenaajat M1	Ymmärtää pääasiat sääennusteesta Osaa kuvailla päivän säätä Osaa kuvailla yksinkertaisesti kotimaansa ilmastoa suullisesti ja kirjallisesti	<ul style="list-style-type: none"> • Säätilasanasto • Sääsymbolit • Sääkeskustelun small talk • Vuodenaajat
YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ	Maantuntemus M1	Osaa nimetä oman kotikuntansa ja asuinalueensa Ymmärtää erittäin yksinkertaisia Suomesta kertovia tekstejä	<ul style="list-style-type: none"> • Kunta ja asuinalue • Lähiseudun palveluja • Yksinkertaisia Suomesta kertovia tekstejä

			<ul style="list-style-type: none"> • Suomalaisia kaupunkia • Ilmansuunnat
YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ	Luonto M2	<p>Ymmärtää keskeisen luontosanaston</p> <p>Ymmärtää jokamiehen oikeudet ja osaa soveltaa niitä omaan elämäänsä</p> <p>Osaa kierrättää ja lajitella jätteitä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luontosanasto • Jokamiehen oikeudet • Kierrätys (kirpputori, jätteiden lajittelu)
TYÖ JA KOU- LUTUS	Kouluja, työpaikkoja, ammatteja M1	<p>Osaa kertoa oman ammatinsa ja entisen työpaikkansa</p> <p>Ymmärtää yksinkertaisia ammatista, työstä ja koulutuksesta kertovia tekstejä</p> <p>Ymmärtää suomalaisen työelämän keskeiset säännöt ja toimintatavat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ammatin kertominen ja kysyminen • Tavallisia ammatteja • Työhön liittyviä verbejä • Olla työssä ja olla-verbin imperfekti • Työpaikkoja • Koulujen nimiä • Yksinkertaisia työelämäsääntöjä ja suomalaisen työelämän tapoja